

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI AÇISINDAN ALGI-
LANAN EBEVEYN TUTUMUNUN NARSİSİZM ÜZER-
İNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FİRDEVS SÜMEYYE ÇAŞKURLU

İSTANBUL, 2022

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI AÇISINDAN ALGI-
LANAN EBEVEYN TUTUMUNUN NARSİSİZM ÜZER-
İNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**FİRDEVS SÜMEYYE ÇAŞKURLU
(190131023)**

**Danışman
(Prof. Dr. Sefa Saygılı)**

İSTANBUL, 2022

12/05/2022

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Psikoloji Anabilim Dalı'nda 190131023 numaralı Firdevs Sümeyye ÇAŞKURLU'nun hazırladığı "Çocukluk Çağı Travmaları Açısından Algılanan Ebeveyn Tutumunun Narsisizm Üzerine Etkisinin İncelenmesi" konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 12/05/2022 Perşembe günü saat 11:00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Düzeltilme verilmesi halinde:

Adı geçen öğrencinin Tez Savunma Sınavı .../.../20... tarihinde, saat ...:.. da yapılacaktır.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının
.....
şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi

Karar

1.	Prof. Dr. Sefa SAYGILI (Danışman)	KABUL
2.	Dr. Öğr. Üyesi Melek ASTAR	Kabul
3.	Prof. Dr. Oğuz KARAMUSTAFALIOĞLU	KABUL

*2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Firdevs Sümeyye Çaşkurlu

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI AÇISINDAN ALGILANAN EBEVEYN TUTUMUNUN NARSİSİZM ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Firdevs Sümeyye Çaşkurlu

ÖZET

Bu çalışmanın amacı ebeveyn tutumunun narsisizm üzerine etkisini çocukluk çağı travmalarına göre incelemektir. Araştırmanın ana odaklarından biri, çocuklukta-ki deneyimlerin narsisizmin gelişimine nasıl katkıda bulunduğu sorusu etrafında toplanmıştır. Değişkenler Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Beş Faktör Narsisizm Ölçeği ve Algılanan Ebeveyn Tutumu Ölçeği ile elde edilmiştir. 241 Katılımcının katılımı ile yapılan çalışma regresyon analizi ile incelenmiştir. Yapılan regresyon analizleri sonucunda, çocukluk çağında fiziksel istismara uğramış olan bireylerde annenin duygusal sıcaklığı, büyüklenmeci narsisizm özelliklerini azalttığı yönde, fiziksel ihmale uğramış olan bireylerde reddedici tutumda olan annenin, kırılğan narsisizm özelliklerini beslediği yönde, cinsel istismara uğramış olan bireylerde babanın duygusal sıcaklığının kırılğan narsisizm özelliklerini azalttığı yönünde, fiziksel ihmale uğramış olan bireylerde aşırı koruyucu annenin büyüklenmeci narsisizm üzerine negatif yönlü etkilediği gözlenmiştir.

Anahtar kelimeler; Travma, Narsisizm, Ebeveyn, Kaygı, Çocukluk çağı.

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF PERCEIVED PARENT ATTITUDES ACCORDING TO CHILDHOOD TRAUMAS ON NARCISSISM

Firdevs Sümeyye Çaşkurlu

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the effect of parental attitude on narcissism according to childhood traumas. One of the main focuses of the research has centered around the question of how childhood experiences contribute to the development of narcissism. Variables were obtained with the Childhood Trauma Scale, the Five Factor Narcissism Scale, and the Perceived Parental Attitude Scale. The study, which was conducted with the participation of 241 participants, was examined by regression analysis. As a result of the regression analyzes, it was found that the emotional warmth of the mother reduces the grandiose narcissism characteristics in individuals who have been physically abused in childhood, that the mother with a rejecting attitude feeds the vulnerable narcissism characteristics in the individuals who have been physically neglected, and that the emotional warmth of the father decreases the vulnerable narcissism characteristics in the individuals who have been sexually abused. On the other hand, it has been observed that the overprotective mother decrease grandiose narcissism in individuals who have suffered physical neglect.

Keywords; Trauma, Narcissism, Parent, Anxiety, Childhood Trauma

ÖNSÖZ

Bu tez, narsisizmin çocukluktaki kökenlerine ilişkin mevcut bilgilerimizi gözden geçirmekte ve gelecekteki çalışmalar için öncelikleri vurgulamaktadır. Tez amacı, narsisizmi neyin çiçek açtığına dair disiplinler arası ve teorik olarak kesin bir anlayış geliştirmektir.

Öncelikle tez konusunu seçerken ve bu süreçte destekleri ile bana yardımcı olan tez danışmanım Prof. Dr. Sefa Saygılı'ya teşekkürlerimi sunarım. Çalışmalarımda benden desteğini esirgemeyen dostum Sevdener Yukarıpınar'a ve hemşire'ye teşekkür ederim. Bu zorlu tez sürecinde benden desteğini bir an için bile esirgemeyen, tüm eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen her zaman yanımda olan anneme, babama, ağabeyime, kardeşime teşekkürlerimi bir borç bilirim. Gözümün nuru oğullarıma...

Mayıs, 2022

Firdevs Sümeyye Çaşkurlu

İÇİNDEKİLER

ÖZET	4
ABSTRACT.....	5
ÖNSÖZ	6
TABLO LİSTESİ.....	9
KISALTMALAR	10
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1.LİTERATÜR TARAMASI	4
1.1.ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI.....	4
1.1.1.İstismar	5
1.1.1.1.Cinsel İstismar.....	7
1.1.1.2.Fiziksel	8
1.1.1.3.Duygusal İstismar	11
1.1.1.4.Çocuk İstismarı ve Aile Yapısına Dair Bulgular	13
1.1.2.İhmal	14
1.1.2.1.Fiziksel	14
1.1.2.2.Duygusal	16
1.2.EBEVEYN TUTUMU	17
1.2.1.Aşırı Hoşgörülü Ebeveynlik.....	19
1.2.2.Otoriter Ebeveynlik	19
1.2.3.Yetkili Ebeveynlik	20
1.3.NARSİSİZM	20
1.3.1.Büyüklenmeci ve Kırılgan Narsisizm.....	24
1.3.1.1.Büyüklenmeci Narsisizm.....	25
1.3.1.2.Kırılgan Narsisizm.....	26

1.3.2.Biyolojik ve Gelişimsel Faktörler	26
1.3.3.Narsistik Kişilik Bozukluğu	28
İKİNCİ BÖLÜM.....	30
2.YÖNTEM	30
2.1.KATILIMCILAR	30
2.2.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	30
2.2.1.Demografik Bilgi Formu	30
2.2.2.Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	31
2.2.3.Beş Faktör Narsisizm Ölçeği-Kısa Form	31
2.2.4.Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği - Çocuk Formu (KAET-Ç)	31
2.3.UYGULAMA.....	32
2.4.VERİLERİN ANALİZİ.....	32
2.5.SONUÇLAR	32
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	52
3.TARTIŞMA	52
SONUÇ	54
KAYNAKÇA	55
EKLER	63

TABLO LİSTESİ

Sayfa

<u>Tablo 1</u> Katılımcıların Sosyodemografik Değişkenlere Göre Sayı ve Yüzde Dağılımı	33
<u>Tablo 2</u> Katılımcıların aile özelliklerine Göre Sayı ve Yüzde Dağılımı	34
<u>Tablo 3</u> Araştırma Ölçek ve Alt Boyutlarının Güvenilirlik Katsayıları ve Normallik Analizi Sonuçları	35
<u>Tablo 4</u> Korelasyon Analizi.....	36
<u>Tablo 5</u> Ebeveyn Tutumunun Büyüklenmesi Narsisizm Üzerine Etkisi.....	39
<u>Tablo 6</u> Ebeveyn Tutumunun Kırılgan Narsisizm Üzerine Etkisi.....	40
<u>Tablo 7</u> Çocukluk Çağında Fiziksel İstismara Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Büyüklenmesi Narsisizm Üzerine Etkisi.....	41
<u>Tablo 8</u> Çocukluk Çağında Fiziksel İhmale Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Kırılgan Narsisizm Üzerine Etkisi	41
<u>Tablo 9</u> Çocukluk Çağında Duygusal İhmale Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Büyüklenmeci Narsisizm Üzerine Etkisi	42
<u>Tablo 10</u> Çocukluk Çağında Duygusal İhmale Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Kırılgan Narsisizm Üzerine Etkisi	43
<u>Tablo 11</u> Çocukluk Çağında Cinsel İstismara Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Büyüklenmeci Narsisizm Üzerine Etkisi	44
<u>Tablo 12</u> Çocukluk Çağında Cinsel İstismara Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Kırılgan Narsisizm Üzerine Etkisi	44
<u>Tablo 13</u> Çocukluk Çağında Fiziksel İhmale Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Büyüklenmeci Narsisizm Üzerine Etkisi	45
<u>Tablo 14</u> Çocukluk Çağında Fiziksel İhmale Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Kırılgan Narsisizm Üzerine Etkisi	46
<u>Tablo 15</u> Çocukluk Çağında Duygusal İstismara Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Büyüklenmesi Narsisizm Üzerine Etkisi	46
<u>Tablo 16</u> Çocukluk Çağında Duygusal İstismara Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Kırılgan Narsisizm Üzerine Etkisi	47

KISALTMALAR

DSM	The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
KAET-Ç.	Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği – Çocuk Formu
NKB	Narsistik Kişilik Bozukluğu
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences

GİRİŞ

Kişilik ve kişiliğin oluşum süreci her zaman bakım verene yani bir ötekine bağlıdır. Ötekinin gerçekliği kişiliğin gelişim sürecinde kendilik algısının oluşumunda belirleyicidir. Ebeveynler, bir çocuğun bilişsel, duygusal, fiziksel ve sosyal gelişiminde kritik bir rol oynamaktadır (Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991). Pek çok çalışma ebeveynlik tarzlarını ve sonuçlarını betimlemeye odaklanmıştır (Baumrind, 1971). Bir ebeveyni bu tarzları ve altta yatan motivasyonları geliştirmeye yönlendiren bireysel farklılıklar hakkında, şaşırtıcı derecede az inceleme vardır. Bu makale, kişilerarası ilişkileri baltaladığı bilinen bir kişilik özelliği olan narsisizme olan etkiler incelemektedir (Campbell & Foster, 2002). Narsisizm incelenirken, çocukluk çağında yaşanmış farklı travmalar ile ebeveyn tutumunun etkisi araştırılmıştır.

Araştırmalar, ebeveynlik tarzlarının çocukluk üzerine farklı şekilde etilediğini tutarlı bir şekilde göstermektedir. Ebeveynliği Baumrind, üç temel stil olarak incelemiştir (1971). Yetkili ebeveynler sıcaklık yayar ve çocuklarını kendilerini özgürce ifade etmeye teşvik eder. Çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamanın bir yolu olarak kurallar koyarlar ve bu kuralların nedenlerini açıklarlar. Otoriter ebeveynler itaat edilmeye ve saygı duyulmaya yüksek önem verirler. Yönlendirecidirler, sözlü olarak düşmandırlar, fiziksel ceza kullanırlar ve çocukların ebeveyn otoritesini sorgulamadan kabul etmelerini beklerler. İzin veren ebeveynler, çocuklarının aktivitelerini izleyemez veya görmezden gelir ve takip eden davranışlardan yoksundur. Bu ebeveynlik boyutları tipik olarak özellik benzeri ve zaman içinde sabit olarak tasvir edilir (Baumrind, 1989). Yetkili ebeveynlik, yetkili ebeveynlerin çocukları daha yüksek özgüven, kendine güven, daha iyi sosyo-duygusal ve akademik sonuçlar ve daha az dışsallaştırma sorunu bildirdiği en uygun biçim olarak ortaya çıkar (Baumrind, 1971). Otoriter ve izin verici ebeveynlik (bundan böyle “optimal olmayan” ebeveynlik olarak anılacaktır), antisosyal davranış, düşük sosyal yeterlilik ve düşük akademik performans için risk faktörleri olarak tanımlanmıştır (Steinberg

ve ark., 1991). Optimal olmayan ebeveynliğe maruz kalmanın uzun vadeli uyumsuz sonuçları, bu tür ebeveynliğin öngörücülerinin daha iyi anlaşılması ihtiyacının altını çiziyor. Ebeveynlik zorlukları yaşaması muhtemel bireyleri belirlemek ve onların farklı ebeveynlik tarzlarını benimseme konusundaki motivasyonlarını anlamak, araştırmacıların daha etkili önleyici tedbirler veya müdahaleler geliştirmesine olanak tanır. Bağlanma literatüründe, güvenli bağlanma stili optimal ebeveynlik ile ve güvensiz bağlanma optimal olmayan ebeveynlik ile ilişkilendirilmiştir (Jones, Cassidy ve Shaver, 2015). Bu literatür, kişilik gelişiminde ebeveynlik tutumunu dikkate almanın değerini desteklemektedir.

Kişilerarası motivasyonu şekillendiren kilit bir kişilik değişkeni narsisizmdir. Büyüklenmeci narsisizm, yüksek faillik (egemenlik ve üstünlüğü yansıtan) ve düşük komünyon (başkalarını önemsememeyi yansıtan) ile ilişkili normal dağılımlı bir kişilik özelliğidir (Campbell & Foster, 2007). Narsisizm, şişirilmiş benlik görüşleri ve dikkat arama ve başarı için kredi almayı, ancak başarısızlık için başkalarını suçlamayı içeren çeşitli kendini geliştirme ve koruma çabalarını gerektirir (Hepper, Gramzow ve Sedikides, 2010). Narsistler, eleştiriye, romantik ilişkilerde oyun oynamaya agresif tepki verir ve başkaları için empatiden yoksundur. Bu nedenle, zayıf kişilerarası işlevlerinin maliyeti, arkadaşlar ve romantik partnerler de dahil olmak üzere çevrelerindeki kişiler tarafından karşılanır. Narsisizmi bir aile bağlamında inceleyen ampirik araştırmalar yetersizdir ve narsisistik ebeveynliğin kendi çocukları üzerindeki etkilerini araştıran yalnızca bir makale vardır (Dentale ve diğerleri, 2015).

Narsisizmi ebeveynlikle ilgili olarak anlamak, yerinde bir girişimdir. Büyüklenmeci narsisizm oranı batı kültürlerinde yükselişte (Twenge, Konrath, Foster, Campbell ve Bushman, 2008) ve bu narsist Y kuşağı geleceğin ebeveynleridir. Mevcut literatür, sadece belirli ebeveynlik uygulamalarının (yani, ihmalkarlığa karşı aşırı dikkatli olmanın) çocuklarda narsisizm oluşturup oluşturmadığını incelemektedir.

Narsistlerin başkalarına karşı sıcaklık eksikliği nedeniyle, narsisizm ile yetkili ebeveynlik arasında olumsuz bir ilişki olduğunu tahmin ettik. Narsistlerin ego katılımı ve savunuculuğuna dayanarak (Baumeister ve diğerleri, 2000), narsisizm ile otoriter ebeveynlik arasında pozitif bir ilişki öngördük. Son olarak, narsistlerin başkalarını umursamadıklarını kabul ettikleri göz önüne alındığında, narsisizm ile

izin verici ebeveynlik arasında pozitif bir ilişki öngördük. Öngörülen bu ilişkiler, çocukluk çağında yaşanmış olan farklı travmalar bağlamında incelenmiştir.

Bu çalışma, çocukluk çağı travmalarına göre algılanan ebeveyn tutumunun bireyin narsisizm düzeyi üzerine etkisini analiz etmeyi amaçlamıştır. Yapılan regresyon analizleri sonucunda, çocukluk çağında fiziksel istismara uğramış olan bireylerde annenin duygusal sıcaklığı, büyüklenmeci narsisizm özelliklerini azalttığı yönde, fiziksel ihmale uğramış olan bireylerde reddedici tutumda olan annenin, kırıl-gan narsisizm özelliklerini beslediği yönde, cinsel istismara uğramış olan bireylerde babanın duygusal sıcaklığının kırıl-gan narsisizm özelliklerini azalttığı yönünde, fiziksel ihmale uğramış olan bireylerde aşırı koruyucu annenin büyüklenmeci narsi-sizm üzerine negatif yönlü etkilediği gözlenmişti

BİRİNCİ BÖLÜM

1.LİTERATÜR TARAMASI

Tezin bu bölümünde çocukluk çağı travmaları, ebeveyn tutumu ve narsisizm kavramları incelenecek olup söz konusu kavramlara dair literatürde yapılan çalışmalara bakılacaktır.

1.1.ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI

19. yüzyılda travmanın psikolojik boyutu, histeri vakaları üzerinde çalışan nörolog Jean-Martin Charcot tarafından incelenmeye başlandı. Yüzyıllardır sadece fiziksel yaralanmayı kapsayacak şekilde kullanılan “travma” kelimesinin antik Yunan kökenli “yaralanma, hasar, kayıp” anlamındadır (Liddell ve ark., 1940). Bu kavram bugün daha geniş anlamda, bireyin zihinsel ve fiziksel varlığını çeşitli şekillerde sarsan ve inciten her türlü olayı anlatmak için kullanılır. Freud'a göre 'travma', özne tarafından ele alınamayacak kadar güçlü bir dışsal şiddetli saldırı ile ilişkilidir (Zepf ve Zepf, 2008). Ellenberger'in aktardığına göre, Janet ve Charcot, geçmişte yaşanan yıkıcı olaylar ve olumsuz anılar gibi travmatik deneyimlerin etkisiyle insanların histerik semptomlar gördüğünü iddia ederek travmanın psikolojik sonuçlarına ilişkin ilk önde gelen açıklamaları yapmıştır (1970). Psikanalitik çalışmalardan nice sonra, 1980 APA'nın DSM III'te Travma Sonrası Stres Bozukluğu tanısı ile travma literatürde bir yer edinmiştir.

Bireyin hayatında bazı stresli ve tehdit edici olaylar meydana gelebilse de, optimal koşullar sağlandığında bu olayların travmaya yol açması beklenmez. Öztürk'ün aktardığına göre Travmatik durum, nesnel tehdit ile öznel uyum sağlama gücü arasındaki dengesizlikten kaynaklanmaktadır (2017). Özümlemeyen anıların ve travmatik deneyimlerin aile tutumları aracılığıyla kuşaklar arasında aktarıldığı görülmektedir (Öztürk, 2017). Bireyin yaşamında travmatik bir deneyimin varlığı, yalnızca deneyime doğrudan maruz kalan bireyi değil, aynı zamanda bireyin temas halinde olduğu kişileri de etkileyebilir. Travmaya şahit olan bir başka deyişle ikincil

maruz kalan kişiler de yaşayan kişi gibi yeniden deneyimleme, kaçınma, artan uyarılma belirtileri gösterebilir ve günlük yaşamına devam etmekte güçlük çekebilir ve bu durum literatürde travmanın aktarımı (Kellermann 2001) ve ikincil travma olarak adlandırılır (Rosenheck ve ark., 1985)

Çocukluk çağı travmaları literatürde cinsel istismar, fiziksel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal başlıkları altında ele alınmaktadır. Aktif davranış istismara, pasif davranış ihmale karşılık gelmektedir. Fiziksel şiddet, çocuğun yetişkin tarafından kaza dışı ve kasıtlı olarak yaralanması, cinsel şiddet ise çocuğun yetişkin tarafından cinsel bir durum için kullanılmasıdır (Dereboy ve ark., 2018). Çocuğun duygusal veya ruhsal durumunu etkileyen sözlü tehditlere, alaylara ve küçük düşürücü yorumlara maruz bırakılması da psikolojik yada duygusal istismarı oluşturmaktadır (Zöroğlu ve ark., 2001). Ayrıca, yetersiz bakım olarak da adlandırılabilir olan çocuğun temel ihtiyaçlarını, bakımını ve korunmasını yerine getirmemek veya gerekenleri yapmamak ihmaldir. Çocuğa yapılan fiziksel ihmal, yetersiz beslenmesi, sevmek yakınlık göstermek gibi dokunsal ihtiyaçlarının karşılanmaması, eğitiminden geri bırakılması, cinsel istismardan muhafaza edilmemesi kapsar (Dereboy ve ark., 2018).

1.1.1. İstismar

İstismarın anlamını Türk Dil Kurumu "işletme, yararlanma, birinin iyi niyetini kötüye kullanma, sömürme" olarak tanımlamaktadır (2005). Çocuğa bir yetişkin tarafından kaza olmaksızın zarar verilmesi fiziksel istismardır (Kulaksızoğlu 2001, Polat 2001). Çocuğu bir yetişkinin cinsel ihtiyaç ve arzuları için kullanması ise cinsel istismardır (Topbaş 2004). Duygusal istismar, çocuğun özelliklerini daimi aşağılamayı, eve kapatılmayı, ayrılma tehdidini, toplum için uygun olmayan şekilde büyütmeyi, yaşına uygun olmayan taleplerde bulunmayı, reddedilmeyi, çocuğu yalnız bırakma, suça sürükleme, kendi menfaatlerine kullanılmayı, yetişkin rolüne sokarak (Polat, 200) çocuğu duygusal olarak zedeleyen davranışları kapsar.

Dünya Sağlık Örgütü, çocuklara kötü muameleyi “çocuğun sağlığına, gelişimine veya onuruna fiili veya potansiyel zarar veren her türlü fiziksel ve duygusal kötü muamele, cinsel istismar, ihmal ve sömürü” olarak tanımlamaktadır.

İstismar beş ana başlık altında toplanmaktadır; ihmal, fiziksel istismar, psikolojik istismar ve cinsel istismar. İhmal, bakımda potansiyel veya fiili zarara yol açan bir eylem olarak tanımlanır. İhmal, yetersiz sağlık bakımı, eğitim, denetim, çevredeki tehlikelerden korunma ve giyim ve gıda gibi karşılanmayan temel ihtiyaçları içerebilir. İhmal, çocuk istismarının en yaygın şeklidir (Hu ve diğerleri, 2018). Fiziksel istismar, dövme, sallama, yakma ve ısırma içerebilir. Fiziksel cezayı istismar olarak tanımlama eşiği belirsizdir (Zeanah ve Humphreys, 2018). Psikolojik suistimal, sözlü taciz, aşağılama ve çocuğu korkutan veya dehşete düşüren ve ileride çocuğun psikolojik hastalığına neden olabilecek eylemleri içerir. Cinsel istismar, “bağımlı, gelişimsel olarak olgunlaşmamış çocuk ve ergenlerin tam olarak anlayamadıkları, rıza gösteremeyecekleri veya aile rollerinin toplumsal tabularını ihlal eden cinsel faaliyetlerde bulunmaları” olarak tanımlanmaktadır (Zeanah ve Humphreys, 2018). Bazı cinsel istismar vakalarının oral, anal veya vajinal penetrasyon içermesi gerekmez ve cinsel içerikli materyallere maruz kalma, temas ve okşama içerebilir.

Önemli miktarda çocuk istismarı vakası, sağlık hizmeti sunucuları tarafından sıklıkla gözden kaçırılmaktadır. Çocuk istismarı tanısının konabilmesi için yüksek bir şüphe indeksinin olması gerekir. Tüm ırklar, etnik kökenler ve sosyoekonomik gruplar çocuk istismarından etkilenmekte ve erkek çocuklar ve ergenler daha sık etkilenmektedir (Hu ve diğerleri, 2018). Bebekler, fiziksel istismar ile artan morbidite ve mortaliteye sahip olma eğilimindedir. Birden fazla faktör çocuğun istismar riskini artırır. Bunlar, bireysel düzeydeki riskleri (çocuğun engeli, evli olmayan anne, annenin sigara içmesi veya ebeveynin depresyonu); aile düzeyinde riskler (evde aile içi şiddet, evde ikiden fazla kardeş); topluluk düzeyindeki riskler (dinlenme tesislerinin olmaması); ve toplumsal faktörler (yoksulluk) (Abduwani ve diğerleri, 2017). Diğer risk faktörleri arasında akraba olmayan bir yetişkinin evinde yaşamak ve daha önce çocuk koruma hizmetlerine (ÇKH) rapor edilmiş bir çocuk olmak yer alır (Abduwani ve diğerleri, 2017). Bütün bunlar çocuklara kötü muamele riskini artırır. Aile desteği ve ebeveyn kaygısı gibi çocuklara kötü muamele riskini azaltan koruyucu faktörler de vardır. Önleyici faktörler, çocuk gelişimi ve ebeveynlik ile ilgili ebeveyn eğitimi, sosyal destek ve ebeveyn dayanıklılığını içerir. Her yıl milyonlarca çocuk Çocuk Koruma Servisleri tarafından çocuk istismarı ve ihmali nedeniyle soruşturulmaktadır.

2014'te 3,2 milyondan fazla çocuk çocuklara kötü muamele raporlarına maruz kaldı ve bunların %20'sinde kötü muamele kanıtı bulundu (Child Maltreatment, 2018).

1.1.1.1.Cinsel İstismar

Cinsel istismar 1970'lerde çocuklara yönelik cinsel kötü muamelenin yaygın bir sorun olarak kabul edilmesinden bu yana, profesyoneller çocuklara cinsel istismarı (CSA) nasıl kavramsallaştıracakları ve tanımlayacakları konusunda boğuştu- lar (Haugaard 2000). Evrensel olarak kabul edilen bir tanımlı formüle etmek, çeşitli teorik ve ideolojik düşüncelerle karmaşık olsa da, profesyoneller arasında cinsel istismarın tanımlayıcı özellikleri konusunda bazı anlaşmalar ortaya çıkmıştır. Bu özellikler, CSA'yı “herhangi bir çocuğun başka bir kişiye katılması veya başka bir kişiye yardım etmesi için istihdam edilmesi, kullanılması, ikna edilmesi, teşvik edilmesi, ikna edilmesi veya zorlaması” olarak tanımlayan en son Çocuk İstismarını Önleme ve Tedavi Yasası (CAPTA) tarafından ele alınmaktadır. bu tür bir davranışın görsel bir tasvirini üretmek amacıyla cinsel içerikli herhangi bir davranışta bulunmak veya bu tür bir davranışın simülasyonunu yapmak; veya tecavüz ve bakıcı veya aile içi ilişkiler, yasal tecavüz, taciz, fuhuş veya çocukların başka bir cinsel sömürüsü veya çocuklarla ensest durumlarında” (NC-CAN, 2005). Bu yasal kavramsallaştırmaya ek olarak, birçok araştırmacı temas (örneğin penetrasyon) veya temassız (örneğin çocuk pornografisi, teşhircilik) içeren cinsel saldırıları ayırt eder (APA, 2000; Hansen, Hecht ve Futa 1998).

Araştırmacılar, genel yaygınlık oranlarını incelemeye ek olarak, CSA eğilim- lerinin çeşitli demografik özelliklere dayalı olarak ortaya çıkıp çıkmadığını da araştırdılar. Örneğin, mağdurun cinsiyetiyle ilgili olarak, araştırmaların çoğu, kızların erkeklerden çok daha yüksek oranlarda cinsel istismara uğradığını göstermektedir (Levesque 1994). Uluslararası yaygınlık oranlarını inceleyen bir çalışmada Finkelhor (1994), genel olarak cinsiyet bulgularının Amerika Birleşik Devletleri'ndekilerle paralel olma eğiliminde olduğunu ve kızların cinsel olarak mağdur olma olasılığının önemli ölçüde daha yüksek olduğunu (bir buçuk ila üç kat daha fazla) bulmuştur. Nispeten tutarlı cinsiyet bulgularına benzer şekilde, mağdurun yaşıyla ilgili sonuçlar, CSA riskinin ve yaşının aynı anda arttığını, en yüksek riskin orta ve geç çocukluk

döneminde altı ila on bir yaş arasında olduğunu göstermektedir (Sedlak ve Broadhurst 1996). Finkelhor (1993), CSA'nın her yaş düzeyinde ortaya çıkmasına rağmen, riskin altı ila yedi yaş arasında ortaya çıktığını ve en yaygın olarak on yaş civarında olduğunu belirtti. Bu nedenle, orta ve sonraki çocukluk, CSA'nın başladığı veya en azından kabul edildiği veya keşfedildiği en yaygın zamanlardır. Sosyoekonomik durum (SES), ilgilenilen ek bir demografik değişkendir. Bugüne kadar yapılan çalışmaların çoğu, SES'in ciddi bir etkisini doğrulamamıştır (Finkelhor 1993). Bu nedenle, CSA orta yaşlarındaki kızlar ve çocuklar için daha büyük bir risk oluştursa da, her sosyal tabakada belgelenmiştir.

CSA'yı çevreleyen karmaşıklığın bir kısmı, kısa ve uzun vadeli bağıntılarının belirsizliğinden kaynaklanmaktadır. CSA, kurbanları daha “spesifik olmayan” bir semptom paternine göre etkileyebilir. Bu nedenle, CSA'nın ruh sağlığı sonuçları, Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabında (APA, 2000) tek bir tanısal sınıflandırmaya yerleştirilemez. Ayrıca, bazı kurbanlar çok çeşitli olumsuz duygusal, davranışsal ve kişilerarası sekeller yaşarken, diğerleri asemptomatik görünmektedir (Finkelhor, 1990). Sonuçlardaki bu çeşitlilik, gelişimsel bir çerçeve içinde anlaşılabilir. Önemli çevresel veya biyolojik olumsuzlukların yokluğunda, çoğu birey beklenen gelişim yolları boyunca ilerleyecektir. Bununla birlikte, erken cinsel istismar, kişilerarası travmanın önemli bir biçimini temsil eder ve bu nedenle, olası kısa ve uzun vadeli uyum zorlukları için zemin hazırlayarak normal gelişim süreçlerini engelleyebilir (Cole ve Putnam 1992).

1.1.1.2.Fiziksel

Çocuk fiziksel istismarı, Dünya Sağlık Örgütü (1999) tarafından ebeveyn, bakıcı veya yetkili kişinin (bir okul öğretmeni gibi) kontrolünde olan veya önlenemeyen, fiili veya potansiyel fiziksel zararlarla sonuçlanan eylemler veya eylemsizlikler olarak tanımlanmaktadır.

Çocuğa kötü muameleden kurtulanların çoğu kendi çocuklarına kötü muamele etmeye devam etmese de, bazı kanıtlar, çocukken istismara uğramış veya ihmal edilmiş yetişkinlerin, çocukken kötü muamele görmeyenlere kıyasla nesiller arası istismar veya ihmal riskinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Kwong ve

Bartholomew, 2003). Pears ve Capaldi (2001) tarafından yapılan bir çalışmada, çocukluklarında fiziksel istismara maruz kalmış ebeveynlerin, kendi çocuklarına veya bakımlarındaki çocuklara yönelik istismar edici davranışlarda bulunma olasılıkları önemli ölçüde daha yüksekti. Oliver (1993), araştırma literatürünün gözden geçirilmesinde, çocuk istismarına ve ihmaline maruz kalan çocukların tahmini üçte birinin, kendi çocuklarına karşı istismarcı ebeveynlik modellerini tekrarlamaya devam ettiği sonucuna varmıştır. Bu önemli bir sayı olmasına rağmen, Oliver'ın tahminlerinin, kötü muamele gören çocukların çoğunluğunun kendi çocuklarına kötü davranmaya devam etmediğini gösterdiğini belirtmek de önemlidir. Kwong ve meslektaşları (2003), istismarcı aile ortamlarında büyüyen çocukların, şiddet ve saldırganlık kullanımını kişilerarası çatışmalarla başa çıkmanın bir yolu olarak değerlendirdiğini ve dolayısıyla erişkin olduklarında şiddeti devam ettirmeye yönelik davranacaklarını öngörmektedir.

Çocuk fiziksel istismarı, Dünya Sağlık Örgütü (1999) tarafından ebeveyn, bakıcı veya yetkili kişinin (bir okul öğretmeni gibi) kontrolünde olan veya önlenemeyen, fiili veya potansiyel fiziksel zararlarla sonuçlanan eylemler veya eylemsizlikler olarak tanımlanmaktadır. 111 araştırmayı ve 10 milyonun biraz altında katılımcıyı içeren bir küresel meta-analiz, çocuklara yönelik fiziksel istismarın yaygınlığının %22'ye kadar çıktığını tahmin ediyor ve çocuklara yönelik fiziksel istismarın 'tüm dünyada milyonlarca çocuğun yaşamını etkileyen yaygın küresel bir sorun' olduğunu öne sürüyor. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ile keskin bir tezat içindedir' (Stoltenborgh ve ark., 2013, s. 81).

Çocuğun fiziksel istismarı, çocuğa karşı fiziksel eylemleri veya çocuğu fiziksel istismardan koruyan eylemlerin ihmal edilmesini içerir (burada, fiziksel istismar ve ihmal tanımlarıyla ilgili sorunlar metodolojik olarak belirsiz olabilir). Bu eylemler, bir vücut parçası veya silahla (sopa veya kemer gibi), tekmeleme, yumruklama, itme, çocuğu fırlatma, sürükleyip bırakma, sallama, boğma, yakma ve zehirlenmeyi içerir. Fiziksel istismar, bir ebeveyn/bakıcı/yetkili kişinin elindeki eylemlerle ilişkili olma eğilimindedir ve (tanım gereği) cinsel istismardan ayrı bir tür istismar haline getirir. Cinsel istismar, özellikle travma söz konusu olduğunda bir tür fiziksel istismar olarak kabul edilebilmesine rağmen, cinsel istismar, tanıdıklar, uzak aile

üyeleri veya yabancılar gibi bakıcı olmayan kişiler tarafından gerçekleştirilebilir. (Jackson ve ark., 2015). Elbette bu tartışma, bilimsel araştırmanın karşılaştığı sorunları vurgular, ancak kötüye kullanım türlerinin ve değişken uygulamalarının sağlam ve tutarlı tanımlarının önemini daha da destekler.

Geniş bir literatür, çocukların fiziksel istismarı için risk faktörlerini değerlendiren ve şaşırtıcı olmayan şekilde çoğu diğer istismar türleri için risk faktörlerini değerlendiren çalışmalardan elde edilen bulguları incelemiş ve rapor etmiştir. Bunlar arasında genç ebeveyn yaşı ve düşük ebeveyn eğitimi, ebeveynde çocuk istismarı geçmişi, psikiyatrik tedavi veya şiddet geçmişi bulunur. Ebeveyn empatisi ve duygusal zeka, ebeveyn kontrol odağı ve ebeveyn hayal kırıklığı ve tolerans seviyeleri dahil olmak üzere çeşitli bilişsel risk faktörleri de sunulmaktadır (Dakil, Cox, Lin ve Flores, 2012). Yakın zamanda yapılan araştırmalar, çevresel risk faktörleri ve fiziksel istismarın (atipik morarma veya nöbetçi yaralanmalar gibi) erken belirtilerinin belirlenmesi ve ele alınması durumunda çocuklara yönelik fiziksel istismar oranlarının azaltılabileceğini göstermektedir. Özellikle ilgi çekici olan, bir bakıcıda olumsuz bilişlerin aşırı temsil edilmesinin çocuğa fiziksel zarar verme riskini artırabilmesidir, bu sayede bakıcı çocuğun eylemlerini veya davranışlarını düşmanca veya kasıtlı olarak olumsuz olarak yorumlamaktadır (Pierce ve diğerleri, 2017).

Fiziksel istismarda sıkça rastlanan travmalardan biri kafa travmasıdır. Sarsılmış bebek sendromu olarak da bilinen istismarcı kafa travması (AHT), en yüksek ölüm oranına (%20'den fazla) sahip bir çocuk fiziksel istismarı şeklidir (Hung, 2020). Semptomlar kusma kadar hafif veya uyuşukluk, nöbet, apne veya koma kadar şiddetli olabilir. AHT'yi düşündüren bulgular retina kanamaları, subdural hematomlar ve yaygın aksonal yaralanmadır. İstismarcı kafa travması olan bir bebekte nörolojik semptomlar olmayabilir ve bunun yerine akut gastroenterit, orta kulak iltihabı, GÖRH, kolik ve diğer ilişkili olmayan durumlar teşhis edilebilir. Genellikle, küçük bebeklerde ilk değerlendirme olarak bir kafa ultrasonu kullanılır. Ancak, acil durumlarda tercih edilen test değildir. AHT değerlendirmesinde tercihen pediatrik göz doktoru tarafından göz muayenesi yapılmalıdır. Fiziksel istismarda sıkça rastlanan ikinci bir husus da iskelet travmasıdır. İstismarcı kırıkların yüzde sekseni, özellikle 18 aylıktan küçük çocuklarda, yürüyemeyen çocuklarda görülür. Kötü niyetli iskelet

yaralanması için en önemli risk faktörü yaştır. İstismar için patognomonik bir kırık yoktur, ancak istismarı daha fazla düşündüren bazı kırıklar vardır. Bunlar arasında uzun kemiklerin uçlarında meydana gelen ve burulma mekanizması sonucu oluşan arka veya yan kaburga kırıkları ile “köşe” veya “kova sapı” kırıkları sayılabilir (Hung, 2020). Diğer oldukça şüpheli kırıklar sternal, spinal ve skapular kırıklardır. Bir başka travma olarak karın travması da fiziksel istismarda rastlanan durumlardandır. İstismara uğramış çocuklarda karın travması önemli bir hastalık ve ölüm nedenidir. Çoğunlukla bebeklerde ve küçük çocuklarda görülen, fiziksel istismara bağlı ikinci en yaygın ölüm nedenidir. Bu çocukların çoğu belirgin bulgular göstermez ve fizik muayenede karında morarma olmayabilir. Bu nedenle tarama, karaciğer fonksiyon testleri, amilaz, lipaz ve hematüri testlerini içermelidir. Herhangi bir pozitif sonuç, özellikle abdominal BT taraması olmak üzere görüntüleme çalışmalarına duyulan ihtiyacı gösterebilir (Hung, 2020).

1.1.1.3. Duygusal İstismar

Duygusal istismarın verdiği zarar fiziksel istismar kadar yıkıcı olsa da, duygusal istismara maruz kalan çocukların fiziksel ve cinsel istismarın tersine hiçbir fiziksel semptomu yoktur. Duygusal istismar, sözlük anlamı olarak psikolojik, sözlü istismar (Budak, 2005) ve manevi taciz (hirigoyen, 2015) gibi tanımlara da sahiptir. Erişkinlerin duygusal istismara yol açan davranışları şunlardır: yalnız bırakma, hor görme, dikkat çekmek için kullanma, tenkit etmek, hor görme, aşırı baskılama, alaycı konuşma, korkutma, tehdit etme ve aşırı koruma (kulaksızoğlu, 2004).

Duygusal istismar çocukların psikolojik gelişimini, kişilik ve kimlik oluşumunu etkiler, bilinçli ve bilinçsiz olarak savunmacı bir yaşam tarzı ve saldırgan davranışlar oluşturmalarına yol açar (Glaser, 2002) Özellikle annelerden gelen psikolojik istismar, bireyin duygularını ifade etme ve düzenleme düzeyini doğrudan etkiler (Graham ve ark. 1997).

Duygusal istismarın net bir tanımının aranması, yeterince iyi bir ebeveynlik tanımının aranmasıyla başlar (Bettelheim, 1987). Çocuklar, öğretmenler gibi diğer yetişkinler tarafından, diğer çocuklar tarafından zorbalık veya kurumlardaki yetersiz bakım gibi durumlarda duygusal olarak istismar edilse de, bu makale, çocukların

duygusal istismarına, bir çocuğun özel bağlamında meydana gelen zarar verici ebeveynlik ile eşanlı olarak odaklanacaktır.

Sassower ve Grodin (1990), net operasyonel tanımı ve gerçekçi pratik çözümleri engelleyen şeyin, duygusal istismar vakalarıyla uğraşan profesyonellerin çalışmalarında neler olduğuna ilişkin net bir kavramsal çerçevenin olmaması olduğunu ileri sürmektedir. Herhangi bir net yanıtı ulaşılmadan önce ele alınması gereken üç temel konuyu çok zekice tanımlarlar: gözlemediğimiz şeyin gerçekten de düşündüğümüz şey olduğundan belirli bir miktarda kesinliğe sahip olma ihtiyacı ve zorluğu, kesin olarak belirleme zorluğu. gözlemediğimiz şeyin aslında olduğunu varsaydığımız şeyden ve bir başkasının yaşamına müdahale için olası bir ihtiyaçla karşı karşıya kaldığımızda karşılaştığımız etik ikilemlerden kaynaklandığını.

McGee ve Wolfe (1991), psikolojik kötü muamelenin “öngörücüsü”, yani ebeveyn davranışı ile psikolojik kötü muamelenin “ölçütü”, yani çocuğun maruz kaldığı zarar arasında ayırım yapar. Bu nedenle, psikolojik kötü muamele ancak etkileşimsel bir bağlamda anlaşılabilir. Ayrıca, ikisi arasındaki nedensel ve anlamsal bağlantının akışkan, anlaşılması zor ve kategorize edilmesi zor olduğunu iddia ediyorlar. Örneğin, istismar edici bir eylem, daha erken bir gelişim aşamasında gerçekleşmişse daha zararlı olabilir. Ayrıca, aynı eylemin sıklığına, çocuk tarafından algılanmasına ve gerçekleştiği etkileşimsel bağlama bağlı olarak farklı bir etkisi olabilir.

Duygusal istismarı tanımlamadaki bir diğer zorluk, onu kendi başına mı yoksa diğer istismar biçimleriyle birlikte mevcut bir süreç olarak mı gördüğümüzdür. Çoğu yazar, her türlü istismarın psikolojik olarak yoksun bir ortamın göstergesi olduğunu ve duygusal istismarın çocuğun başka herhangi bir ihlali için ön koşul olduğunu iddia eder. Bu nedenle duygusal istismar, diğer istismarlara göre hiyerarşik bir düzende değil, onların içinde kalıcı bir bileşen olarak görülür. Duygusal istismarın ayrı bir süreç olarak fiziksel veya cinsel istismar gerçekleşmeden önce meydana gelmediğini ya da başka bir deyişle istismara uğrayan çocuğun istismar gerçekleşmeden önce istismarcı olmayan bir aile ortamında yaşadığını varsaysak bile, çocuk istismara maruz kaldıktan sonra cinsel veya fiziksel istismara uğradığında, psikolojik hasar da kaçınılmaz olarak oradadır (Graham, 1986).

1.1.1.4. Çocuk İstismarı ve Aile Yapısına Dair Bulgular

Fiziksel olarak istismara uğrayan ebeveynlerin genç, bekar, yoksul ve işsiz olma ve istismar etmeyen akranlarına göre daha az eğitim alma olasılıkları daha yüksektir. Hem gelişmekte olan hem de sanayileşmiş ülkelerde yoksul, genç ve bekar anneler çocuklarına yönelik şiddet uygulama riski en yüksek olanlar arasındadır(Zeanah ve Humphreys, 2018). Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde, bekar annelerin, iki ebeveynli ailelerdeki annelere göre sert fiziksel disiplin kullandığını bildirme olasılığı üç kat daha fazladır. Türkiye'de de benzer bulgular bildirilmiştir (Daryanani ve diğerleri, 2016). Bangladeş, Kolombiya, İtalya, Kenya, İsveç, Tayland ve Birleşik Krallık'tan yapılan araştırmalar da düşük eğitimin ve ailenin ihtiyaçlarını karşılayacak gelir eksikliğinin çocuklara yönelik fiziksel şiddet potansiyelini artırdığını bulmuştur, ancak bu modelin istisnaları kaydedilmiştir. başka bir yerde. Filistinli ailelerle ilgili bir araştırmada, ebeveynlerin çocuklarına psikolojik istismarda bulunmalarının başlıca nedenlerinden birinin çocuğun ihtiyaçları için parasızlık olduğu ortaya çıktı (Daryanani ve diğerleri, 2016).

Ailenin büyüklüğü de istismar riskini artırabilir. Örneğin, Şili'deki ebeveynler üzerinde yapılan bir araştırma, dört veya daha fazla çocuğu olan ailelerin çocuklarına karşı şiddet uygulama olasılığının, daha az çocuğu olan ebeveynlere göre üç kat daha fazla olduğunu buldu (Hu ve diğerleri, 2018). Ancak, önemli olan her zaman sadece ailenin büyüklüğü değildir. Bir dizi ülkeden elde edilen veriler, hane halkının aşırı kalabalık olmasının çocuk istismarı riskini artırdığını göstermektedir. Aile üyeleri ve diğerleri içeri girip çıktıkça hanenin bileşiminin sıklıkla değiştiği istikrarsız aile ortamları, özellikle kronik ihmal vakalarında belirtilen bir özelliktir.

Birçok çalışmada, bir dizi kişilik ve davranışsal özellikler, çocuk istismarı ve ihmali ile ilişkilendirilmiştir(Hu ve diğerleri, 2018). Çocuklarını fiziksel olarak istismar etme olasılığı daha yüksek olan ebeveynler, düşük benlik saygısına, dürtülerini kontrol etmede zayıflığa, zihinsel sağlık sorunlarına ve antisosyal davranışlar sergilemeye eğilimlidir. İhmalkâr ebeveynler aynı sorunların çoğuna sahiptir ve ayrıca evlilik, çocuk sahibi olma veya iş arama gibi önemli yaşam olaylarını planlamada zorluk çekebilirler. Bu özelliklerin çoğu ebeveynliği tehlikeye atar ve bozulan sosyal

ilişkiler, stresle baş edememe ve sosyal destek sistemlerine ulaşmada zorluk ile ilişkilidir (Hu ve diğerleri, 2018).

İstismarcı ebeveynler de bilgisiz olabilir ve çocuk gelişimi konusunda gerçekçi olmayan beklentilere sahip olabilir. Araştırmalar, istismarcı ebeveynlerin çocuklarının ruh hallerine ve davranışlarına tepki olarak daha fazla tahriş ve sıkıntı gösterdiklerini, çocuklarına karşı daha az destekleyici, sevecen, oyuncu ve duyarlı olduklarını ve daha kontrolcü ve düşmanca olduklarını bulmuştur (Hung, 2020).

1.1.2. İhmal

Yetersiz bakım olarak da değerlendirilen ihmal, çocuğun temel bakım ve korunma ihtiyaçlarının karşılanmamasıdır (Polat, 2007). Çocuğun beslenmesinden ve beden eğitiminden yoksun bırakılması, cinsel istismara karşı koruma olmaması; yakınlık ve ilgi göstermemek duygusal ihmalin kapsamındadır (Aral, 2001). İhmal yapılması gereken davranışın yapılmaması, istismar ise yapılmaması gereken davranışın yapılması olarak ayırt edilir. Çocuk istismarına yönelik herhangi bir küresel yaklaşım, dünya çapındaki çeşitli kültürlerde ebeveynlik davranışına yönelik farklı standartları ve beklentileri hesaba katmalıdır. Kültür, bir toplumun ortak inanç ve davranış fonu ve insanların kendilerini nasıl yönetmeleri gerektiğine dair kavramlarıdır. Bu kavramlara, hangi ihmal veya komisyon eylemlerinin istismar ve ihmal teşkil edebileceğine dair fikirler dahildir. Başka bir deyişle kültür, çocuk yetiştirme ve çocuk bakımına ilişkin genel kabul görmüş ilkeleri tanımlamaya yardımcı olur.

1.1.2.1. Fiziksel

Fiziksel istismar, bir bakıcının fiziksel olarak saldırgan davranışının bir çocuğa yöneltildiği ve o çocuğun yaralanmasına veya zarar görmesine neden olan bir “komisyon” eylemi olarak tanımlanabilir (Kelly, 1983). İhmal birçok şekilde olabilir, ancak küresel olarak bakıcıların bir çocuğun temel fiziksel, tıbbi, eğitimsel veya duygusal ihtiyaçlarını karşılayamadığı bir “ihmal” eylemi olarak tanımlanmıştır (Kelly, 1983). Fiziksel istismar, bir çocuğa yönelik farklı şiddet olaylarını içerir. Tersine, ihmal, bir ebeveynin çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılayamadığı daha kronik standart altı bakım kalıplarıyla karakterize edilir (Wolfe ve ark , 1988). Ev ortamının

göreceli mahremiyetinde gerçekleştiğinden, fiziksel olarak istismar edici veya ihmal edici davranışların doğrudan gözlemlenmesi nadirdir. Sonuç olarak, hem fiziksel istismarın hem de ihmalin tanımlanması, genellikle, gerçek kötü muamele davranışının gözlemlenmesinden ziyade, kötü muamelenin sonuçlarına dayanmaktadır (Hansen ve Warner, 1994). Fiziksel istismarın ani sonuçları (yani fiziksel travma), çocukların sağlığı ve gelişimi üzerinde ne ani ne de açık bir etkiye sahip olabilen ihmalin sonuçlarıyla karşılaştırıldığında daha kolay tanımlanabilir. İhmal, şiddet içeren davranışları içermemesine ve ihmalin nedenleri fiziksel istismarla ilgili olanlardan farklı olmasına rağmen, iki tür kötü muamele sıklıkla birlikte ortaya çıkar (Hansen ve Warner, 1994).

Çocuklar, ilk yılları boyunca, iletişim ve sosyal beceriler edinme ve çevreye tepki olarak davranışlarını ve duygulanımlarını düzenlemeyi öğrenme gibi belirli merkezi ve belirli gelişimsel görevlerin pazarlığını yapmayı öğrenmelidirler. Kötü muamele, çevrenin çocuğa normal gelişim için fırsatlar sağlayamaması ve bu tür bilgi ve becerilerin kazanılması olarak kavramsallaştırılmıştır (Cicchetti ve Lynch, 1995). Kötü muamele, şüphesiz bir çocuğun davranışsal, sosyal ve akademik gelişimine ciddi bir engel teşkil eder. Kötü muamele sonucu fiziksel yaralanma veya sağlık sorunları olasılığının yanı sıra, fiziksel istismar ve ihmal edilen çocukların dil ediniminde gecikmeler, entelektüel ve akademik işlevlerde eksiklikler, saldırganlık ve akran sorunları ve umutsuzluk gibi duygusal sorunlar yaşadıkları gösterilmiştir. , depresyon ve düşük öz değer (Hansen ve Warner, 1994).

İstismarcı ve ihmalkâr aileler kendilerini tedaviye bildirmeme eğilimindedir; eyalet çapındaki koruma kurumlarına gönderilen raporların %1'den azı failer tarafından yapılmaktadır (NCCAN, 1994). İstismarcı aileler kendilerini herhangi bir sorun veya müdahaleye ihtiyaç duyan zorluklar olarak görmeyebileceğinden, bunun tedavi için önemli etkileri vardır. Bu nedenle, profesyoneller tarafından fiziksel istismara uğrayan ve ihmal eden ailelerin tespit edilmesi ve rapor edilmesi, genellikle tedavi sürecindeki ilk adımdır (Warner ve Hansen, 1994). Aslında, tüm devletler, doktorların, psikologların, öğretmenlerin ve diğer profesyonellerin şüpheli çocuklara kötü muamele vakalarını bildirmelerini gerektiren bildirim yasalarını zorunlu kılmıştır. Bu tür yasalara rağmen, araştırmalar, olası çocuk fiziksel istismar

vakalarının üçte birinin tanımlanmadığını veya bildirilmediğini göstermektedir (örn., NCCAN, 1996).

1.1.2.2. Duygusal

Alanyazında duygusal istismar ve ihmal bir arada incelenmektedir. Çocuğun temel ihtiyaçlarının, yani beslenmesi, sağlığı, barınacak yeri, eğitimi ve zararlardan korunması gibi, karşılanmaması duygusal ihmaldir (Polat, 2007). Duygusal ihmale konu alınan ihtiyaçları altı kalemde ele alınmıştır. Bunların ilki dokunulma ihtiyacı ki temas ederek sıcaklığı hissettirmeyi, teşvik etmeyi ve duyguları belli etmeyi kapsar. İkinci olarak, çocuğun sağlığı ile ilgilenerek, çocuğun beslenmesini temin ederek ve zararlardan koruyarak güven hissettirmek. Üçüncü olarak çocuğun yapabileceklerinin ve yapamayacaklarının sınırlarının belirlenmesini ifade eden düzen ve yapıdır. Bir başka ihtiyaç da sosyalleşmedir, çocukla vakit geçirmek, dış dünya ile ilişkilerde arabulucu olmak ve gerekli ortamı sağlamayı kapsar. Ve son olarak cesaretlendirme ve çocuğun kendisini değerli hissetmesi çocuğun duygusal ihtiyaçları arasında değerlendirilmiştir (ünalan, 2011).

Duygusal ihmale, kötü muameleye maruz kalan çocuklar, öğrenme ve dikkat etme zorlukları da dahil olmak üzere diğer bilişsel problemler için risk altındadır (Bick & Nelson, 2016). Çocuklukta kötü muamele yaşamak, yetişkinlik boyunca depresyon, anksiyete ve diğer psikiyatrik bozukluklar için bir risk faktörüdür. Kötü muamele ve ardından erken bakım vermede kesintiler yaşayan koruyucu ailedeki bebeklerde bağlanma bozuklukları gelişebilir. Bağlanma bozuklukları, bir çocuğun daha sonraki yaşamlarında olumlu akran, sosyal ve romantik ilişkiler kurma yeteneğini olumsuz etkileyebilir (Doyle ve Cicchetti, 2017). İstismara veya ihmale maruz kalan çocukların büyüdükçe antisosyal özellikler geliştirmesi daha olasıdır ve bu da yetişkinlikte suç davranışına yol açabilir. İstismara veya ihmale maruz kalan çocuklar, istismarla ilgili travmatik olayların sürekli olarak yeniden yaşanması gibi semptomlarla karakterize edilen travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) geliştirebilir; kötü muamele ile bağlantılı kişilerden, yerlerden ve olaylardan kaçınmak; korku, dehşet, öfke, suçluluk veya utanç hissetmek; kolayca şaşırıcı, ve aşırı uyanıklık, sinirlilik veya ruh halindeki diğer değişiklikleri sergilemek (Sege ve ark., 2017).

Çocuklarda TSSB, depresyona, intihar davranışına, madde kullanımına ve yetişkinliğe kadar muhalif veya meydan okuyan davranışlara yol açabilir, bu da okulda başarılı olma ve önemli ilişkiler kurma ve besleme yeteneklerini etkileyebilir.

1.2. EBEVEYN TUTUMU

Çocuk istismarı dünyanın birçok yerinde edebiyatta, sanatta ve bilimde uzun süredir kayıtlara geçmiştir. Bebek öldürme, sakat bırakma, terk etme ve çocuklara yönelik diğer şiddet biçimlerine ilişkin raporlar eski uygarlıklara kadar uzanmaktadır. Tarihsel kayıtlar, aileleri tarafından kendilerini korumak için dışlanan, bakımsız, zayıf ve yetersiz beslenmiş çocukların ve cinsel istismara uğramış çocukların raporlarıyla da doludur. literatürde, ebeveynlerinin reddedici tutumlarını hisseden çocukların zihinlerinde oluşan kendilerine, başkalarına ve dünyaya ilişkin temsillerinin bozulabileceğini söylenmektedir (Rohner, 2004). Anne-baba reddedici olarak algılanmasının yanı sıra, fazla katı, ihmalcı, fazla müsamahakar, kontrolsüz ve tepkisiz olarak algılanması, çocuklarında olumsuz inançlar geliştirmesine ve yukarıda bahsedilen erken dönem uyumsuz örüntülerin gelişmesine yol açmaktadır (Kömürcü ve Soygüt, 2017).

Araştırma, bakıcının belirli özelliklerinin yanı sıra aile ortamının özelliklerini çocuk istismarı ve ihmali ile ilişkilendirmiştir. Demografik faktörler de dahil olmak üzere bazı faktörler riskteki farklılıklarla ilgiliyken, diğerleri bakıcının psikolojik ve davranışsal özellikleriyle veya aile ortamının ebeveynliği tehlikeye atabilecek ve çocuklara kötü muameleye yol açabilecek yönleriyle ilgilidir.

Psikologlar, çocukların kişilik ve davranış özelliklerini, gelişimleri sırasında beslenme ve yetiştirme biçimleriyle ilişkilendirmeye çalışmışlardır. Yetkili ebeveynliğin, psikolojik olarak daha dengeli bir birey elde ederek, kişiliğin en olumlu özelliklerini, özelliklerini ve özelliklerini ürettiği bulunmuştur. Diğer iki tarzın, otoriter ve onun zıt kutuplu, izin veren/hošgörülü ebeveynliğin, narsisizmin habis biçimleriyle ilgili özellikler ve kişilik özellikleri ürettiği bulunmuştur.

Otoriter, izin veren ve otoriter ebeveynlik tarzları konusunda öncü bir araştırmacı olan Diana Baumrind, otoriterliğin ideal ebeveynlik, olgunluğu, atılganlığı ve sorumluluğu teşvik etme tarzı olduğunu buldu. Bu tarz, ebeveyn denetimlerini ve sınırların belirlenmesini sıcaklık ve şefkatle birleştirdi (Baumrind, 1971). Müsamahakarlık, hoşgörü ve belirgin bir sınır eksikliği, kendi kendine kontrol ve kendine güveni zayıf olan "olgunlaşmamış" çocuklara yol açar.

Otoriter ebeveynler, izin verici kalıba karşıdır. Otoriter ebeveynler, özerkliği kısıtlar ve çok az sıcaklıkla güçlü kontrol uygular. Bu ebeveynlik tarzının bir etkisi "bağlı olmayan" gençlik olarak tanımlanır (Baumrind, 1971). Aşağıdaki açıklama, bu ebeveynlik tarzlarının ve ilgili özelliklerin narsisizmin gelişimi ve ortaya çıkmasında nasıl rol oynadığını göstermeye yardımcı olacaktır. Kohut, tüm insanların narsisizm eğilimine sahip olduğuna ve bu eğilimlerin sağlıklı işleyen veya uyumsuz tezahürlere dönüştürülebileceğine inanıyordu. Gelişim sırasında ebeveynler, çocukların kimliklerini inşa etmek için yararlandıkları kendilik nesnelere hizmet ederler. Ebeveynler, kararlı ve sağlıklı bir nesne veya kararsız bir nesne oluşturabilir. Empati, sıcaklık ve gelişim için destekleyici bir ortam, bir çocuğun psikolojik olarak nasıl hayatta kaldığına dair "oksijen" olarak kabul edildi (Kohut, 2013).

Bu empatik ve destekleyici ortam, olumlu etkileriyle birlikte Baumrind'in yetkili ebeveynlik fikrinde sunulmaktadır. Empati eksikliği veya ilgili kaygı, bazen kayıtsızlık veya ilgi eksikliğinin kanıtı olan izin verici veya hoşgörülü ebeveynlik olarak ortaya çıkabilir. Veya alternatif olarak, izin verici ebeveynlik, çocuğu bir kaide üzerine koyma veya çocuğu idolleştirme şeklinde sunulabilir. Sıcaklık ve empati eksikliği, en açık şekilde, otoriter ebeveyn uygulamalarında gözlemlenen "demir yumruklu" kontrol edici ve cezalandırıcı bir yapıda sunulur (Baumrind 1966).

Watson, Little ve Biderman, izin veren, otoriter ve otoriter ebeveynlik stillerine göre narsisizm düzeylerinin ve kendi kendine işlevsellik ölçülerinin bağıntılarını incelemek için Kohut'un ve Baumrind'i teorilerini kullanarak üç hipotezi test etti (1992). Heinz Kohut'un "kendilik psikolojisi" (çünkü öncelikli olarak narsisizm üzerine odaklandığı için) hipotezleri çerçevelemek için kullanıldı ve bunların tümü önemli sonuçlar verdi (2013). İlk hipotez, ebeveynlerin otoriter olarak algılanmasının daha az narsisistik olgunlaşmamışlıkla ilişkilendirileceğini test etti. ikincisi,

hoşgörünün olgunlaşmamışlık, büyüklük taslama ile ilişkili olması ve üçüncüsü, otoriter ebeveynlik fikirlerin içselleştirilmesini geciktirebilir veya diğer yandan çocuğun saldırganıyla özdeşleşmesine neden olabilir.

1.2.1. Aşırı Hoşgörülü Ebeveynlik

Daha önce tartışıldığı gibi, deneysel kanıtların narsisizmle hem biyolojik hem de gelişimsel bağıntıları desteklediği gösterilmiştir. Ek olarak, Ramsey, Watson, Biderman ve Reeves'e (1996) göre geriye dönük ve kesitsel araştırmalar, narsisizmin ebeveyne aşırı değer verme ve aşırı hoşgörü ile de ilişkili olduğunu göstermektedir. Müsamahakarlık ve aşırı müsamaha ile ilgili olarak, yetişkin narsistler, ebeveynlerinin onları bir kaide üzerine koyduğunu, istisnai yeteneklere sahip olduklarına inandıklarını ve genellikle onları övdüklerini ve nadiren eleştirdiklerini bildirmektedir (Otway ve Vignoles, 2006). . Millon ve Everly'ye (1985) göre, narsisizm, çocuğun ödülü hak edip etmediğine bakılmaksızın, ebeveynlerin bir çocuğun davranışını ödüllendirmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkabilir. Bu, çocuğun narsisizmin merkezinde yer alan bir büyüklenmecilik veya yetki duygusu geliştirmesine neden olur (akt. Ramsey ve ark. 1996) . Ek olarak, çocuk ayrıca ebeveyninin davranışını taklit ederek üstünlüğü modelleyebilir veya büyüklenmeci bir benlik duygusunu içselleştirebilir.

1.2.2. Otoriter Ebeveynlik

Heinz Kohut'un tutarlı bir empati eksikliği ve sevgi dolu ilgi eksikliğinden kaynaklanan hayal kırıklığı olan olumsuz “kronik hayal kırıklığı” kavramı travmatiktir ve sağlıksız gelişime yol açar. Travmatik hayal kırıklıkları, kalıcı empatik yoksunluktan kaynaklanır. Bu hayal kırıklıkları iki şekilde ortaya çıkabilir: Birincisi, çocuk ebeveyn empatisinin açık bir eksikliğini yaşayabilir. İkincisi, ebeveynler öngörülemeyen bir şekilde empati sağlayabilir. Her iki durumda da, travmatik engellenme, çocuğu, içselleştirme için gerekli olan ve işlevsiz şekillerde ortaya çıkan kendilik-nesneleriyle empatik birleşmeden mahrum eder (örneğin, zayıf benlik saygısı, depresyon, muhtaç sömürücülük ve uyumsuz narsisizm ile bağlantılı bir hak duygusu) (Kohut, 2013).

1.2.3. Yetkili Ebeveynlik

Heinz Kohut (2013), ebeveynlerin kendilik nesnelere ve sevgi, empati ve kabul algıları olarak içselleştirilmesinin sağlıklı veya sağlıklı olmayan narsisizm biçimlerine nasıl yol açabileceğini betimlemiştir. Bu kavram, Baumrind'in daha önce tartışılan, ebeveyn denetimlerini ve sınırlar koymayı sıcaklık ve şefkatle birleştirdiği için yetkili ebeveynliğin ideal stil olduğu iddiasıyla paralellik gösterir (Baumrind, 1973). Her iki ebeveyn de çocuğun beslenmesi ile ilgili önemli roller üstlenir, burada biri diğerinin eksikliklerini giderebilir. Ebeveynler sevgi, duyarlılık ve empati gösterdiğinde, çocuk bu faktörleri sağlıklı bir kendilik nesnesi olarak içselleştirir. Kohut (2013), çocuğun aralıklı hayal kırıklıklarının paradoksal olarak içselleştirilmiş bir sağlıklı öz-sevgi yapısı (örneğin, sağlıklı narsisizm) ile sonuçlanabileceğini açıkladı.

Kohut (2013), sağlıklı narsisistik gelişime yol açan ebeveyn empatik başarı- zlıklarını “optimal hayal kırıklıkları” olarak adlandırdı. Bu optimal hayal kırıklıkları, ebeveynler, çocuklarının empatik ve destekleyici ihtiyaçlarını her zaman mükemmel bir şekilde karşılayamadıklarında ortaya çıkar. Sağlıklı olgunluk, çocuğun anne- babasına güvenmekten yavaş yavaş uzaklaşarak kendi öz-değer duygusunu sürdürebilmesinin bir sonucu olarak gelişir (Kohut, 2013). Tekrar etmek gerekirse, çocuk kendi duygusal ihtiyaçlarını karşılamayı öğrenir ve kendini rahatlatmayı öğrenir, böylece anne-babası dışında sağlıklı bir benlik duygusu geliştirir. Kısacası, sağlıklı narsisizm, yetkili ebeveynliğin bir yan ürünüdür ve ebeveyn güveninden rahatlık ve benlik saygısı için kendine güvene geçişe yardımcı olan olumlu bir kendilik nesnesinin içselleştirilmesinin bir sonucu olarak gelişir.

1.3.NARSİSİZM

Narsisizmin kökenleri nelerdir? Narsistler, günümüzün bireyci toplumunun kaçınılmaz sonucu mu? Yoksa yetiştirilme tarzları bir rol oynamış olabilir mi? Eğer öyleyse, bazı anne-babalar farkında olmadan çocuklarında narsisistik özellikleri nasıl geliştirebilir? Bilim adamları, narsisizm psikoloji literatürüne girdiğinden beri bu

soruyla boğuşuyorlar. Son on yılda psikoloji, ebeveynlerin narsisizmi beslemesi üzerine önemli bir ampirik literatür biriktirdi.

Çocukluk narsisizmi üzerine literatür ivme kazanmıştır. Araştırmacılar, genel ve risk altındaki popülasyonlar ile Batı ve Doğu ülkeleri arasında çocuklar ve ergenler arasında narsisizmde belirgin bireysel farklılıklar olduğunu göstermiştir (Barry ve diğerleri, 2007). Araştırmacılar ayrıca, narsisizmin yetişkinlerde olduğu gibi gençlikte de çoğunlukla benzer ilişkilere ve şekillere sahip olduğunu göstermiştir. Örneğin, narsist yetişkinlere çok benzer şekilde, narsist gençlik de kendini yücelten, baskın, empatisi düşük, agresif ve duygusal olarak tepkisel olma eğilimindedir (Yılmaz, 2014).

. Çocukluktaki narsisistik özellikler, yetişkinlikteki narsisizmin öncüleridir (Kızıltan, 2006). Çocuklarda ve ergenlerde narsisizm, çok boyutlu Narsisistik Kişilik Envanteri-Çocuklar veya tek boyutlu Çocukluk Çağı Narsisizm Ölçeği (Alkan, 2010) gibi öz bildirim anketleri kullanılarak değerlendirilebilir. Geçmişte, araştırmacılar narsisizmi değerlendirmek için öz-bildirimi kullanmaya zaman zaman şüpheyle yaklaşıyorlardı çünkü narsistlerin sınırlı bir öz anlayışa sahip olduklarını ya da narsisistik özelliklerini gizlemeye çalışabileceklerini varsaydılar. Ancak araştırmalar, narsistlerin kayda değer bir iç sezgiye sahip olduklarını (örneğin, başkalarının onları kibirli olarak algıladığının farkında olduklarını) ve tipik olarak özelliklerini gizlemeye çalışmadıklarını göstermektedir; aslında narsistik özelliklerini zayıf yönlerden çok güçlü yönler olarak görme eğilimindedirler (Kaya ve diğerleri, 2019).

Narsisizmin kökenleri nelerdir? Narsisizm de kısmen kalıtsal olduğu öne sürülen araştırmalar olsa da (Vernon ve diğerleri, 2008), baskın teorik açıklamalar, ebeveyn sosyalleşmesinin kritik etkisini vurgular. Bu vurgu, ebeveynlerin çocuklarının kendi görüşlerini şekillendirmede kilit bir rol oynadığına dair klasik görüşle tutarlıdır. Örneğin, erken dönem sembolik etkileşimciler, öz görüşlerin sosyal olarak inşa edildiğini ve çocukların kendilerini önemli başkaları tarafından görüldüklerine inandıkları şekilde -sanki bir aynadanmış gibi- görmeye başladıklarını ileri sürmüşlerdir (Üzümcü, 2016). Çağdaş araştırmalar bu düşüncenin genel ilkelerini doğrulamıştır (Dickinson ve Pincus, 2003).

Ebeveynlerin narsisizmi sosyalleştirmesine ilişkin iki bakış açısı ayırt edilebilir. Sosyal öğrenme teorisyenleri, çocukların kendi görüşlerini, ebeveynleri tarafından nasıl görüldüklerini ve onlara nasıl davranıldığını gözlemleyerek ve içselleştirerek edindiklerini öne sürmüşlerdir. Sosyal öğrenme teorisine göre, ebeveynler, çocuklarını diğerlerinden daha özel veya daha yetkili olarak görerek ve onlara göre davranarak narsisizm geliştirirler- ebeveyn aşırı değerlemesi olarak adlandırılan bir fenomen (Brummelman ve ark., 2015). Aşırı değer veren ebeveynlerin çocuklarının özelliklerini abarttığını ve övdüğünü dahası onları toplumdan farklı kılmaya çalıştığını gösteren araştırmalar vardır (Brummelman ve ark., 2015). Buna karşılık, psikanalitik teorisyenler, çocukların ebeveynleri ile olan bağlarındaki yoksunluğun telafisi olarak ve özellikle ebeveynleri onlara karşı soğuk, kayıtsız veya düşmanca davrandıklarında narsisizm geliştirdiklerine inanıyorlar. Psikanalitik kurama göre narsist çocuklar, ebeveynlerinden yeterince alamadıklarını elde etmeye çalışırlar. Bir başka çalışmaya göre de, bebeğin yetersiz aynalamaya maruz kalması da narsisizm oluşumunun temelini oluşturabilir. Başka bir deyişle, narsisizmin iki boyutunu birbirinden ayırmada en belirgin etkenlerden biri olduğu düşünülen duygu düzenleme becerisinin kazanılması şu süreçlerde engellenebilir; annenin bebeğin duygu süreçlerine uygun tepki veremediği, bebeğin duygusunu yansıtamadığı ve bebeğin olumlu benlik gelişimi için gerekli olan olumlu duyguya anne sahip olmadığı durumda (Fonagy ve Target, 2006).

Son on yılda, narsisizmin ebeveyn sosyalleşmesi üzerine birkaç korelasyonel çalışma yapılmıştır (Alkan, 2010). Bu çalışmaların çoğu, mevcut narsisizmlerini ve ebeveynleri tarafından nasıl yetiştirildiklerine dair hatıralarını bildirmeleri istenen yetişkin örneklerini içeriyordu. Bununla birlikte, yetişkinlerin çocuklukta sosyalleşme deneyimlerini doğru bir şekilde hatırlamaları oldukça zordur. Dahası, narsistler deneyimlerini uzmanlıklarını ve yetkilerini vurgulayacak şekilde aktarmaya meyilli olabilirler.

"Narsizm" terimi, Romalı şair Ovid'in birinci yüzyıl öyküsü "Nergis ve Yankı"da doğar ve daha sonra oldukça uzmanlaşmış bir psikanalitik terime evrilmiştir. Freud 1905'te ilk olarak "ego-libido" (kendini sevme) ve "narsisistik libido" terimlerini Cinsellik Teorisi Üzerine Üç Deneme'de birbirinin yerine kullan-

mıştır. Birkaç yıl sonra narsisizm kavramı, günümüzde kişilik ve sosyal psikologlara daha aşına olan belirli özellikleri içermeye başladı (Freud, 2017). Ernest Jones, narsisizmi “Tanrı kompleksi” olarak adlandırdığı bir karakter özelliği olarak yorumlayan ilk kişiydi. Tanrı kompleksine sahip insanları, her şeye gücü yetme ve her şeyi bilme fantezileri olan, uzak, erişilemez, kendine hayran, kendine önemli, kendine aşırı güvenen, oto-erotik ve teşhirci olarak tanımladı. Ayrıca, bu insanların benzersizliğe yüksek bir ihtiyaç duyduklarını ve başkalarından övgü aldıklarını gözlemledi (akt. Kızıltan, 2006).

Neredeyse aynı zamanda Freud daha gelişimsel bir perspektiften yazan Narsisizm Üzerine: Bir Giriş adlı önemli makalesini yayınladı. Ona göre narsisizm, tüm çocuklarda sağlıklı gelişimin normal bir olgunlaşma aşaması, “kendini koruma içgüdüsünün egoizminin bir tamamlayıcısı”ydı (2006, s. 74). Freud, çocukların "libidinal" enerjilerini diğer insanlara yatırmadan önce, benmerkezci oldukları ve başkalarının bakış açısını alamadıkları uyarlanabilir bir birincil narsisizm döneminden geçtiklerini kuramlaştırdı. Sağlıklı gelişim, insanlar libidinal enerjilerini kendileri yerine başka bir kişiye yatırdıklarında “birincil narsisizmden ayrılmaktan ibarettir” (s. 100). Freud, her birimizin aynı anda yalnızca bir yere yatırılabilen sınırlı libidinal enerjiye sahip olduğumuz ekonomik bir aşk modeline inanıyordu (FREUD,2006).

Psikanalitik literatürde, Horney Freud'un akabinden, sevgileri karşılanmayan ve aşırı otoriter veya aşırı izin verici ebeveynlerin çocuklarının, takdir, ilgi veya sevgi görmek için sahte benlikler geliştirdiğini savunmuştur (Konrath, 2007). Kernberg, Borderline Kişilik Yapısı çalışmasında "narsisistik kişilik" yapısını normal ve patolojik narsisizm olarak iki grupta tanımlamıştır. (2012) Kohut da “narsisistik kişilik bozukluğu” şeklinde tanı olarak kavramsallaştırarak literatüre dikkat çekmiştir (1966).

Yaşamın ilk yıllarında bakım veren ile bebek arasında istenen bağ oluşmadığında, bebeğin ihtiyaçları karşılanmadığında (Karaaziz ve Atak, 2013), bebeğin kendisi dışında güven duyabileceği kimsenin bulunmadığı şekilde gelişen zihinsel temsili (Howell 2003) nedeniyle dış nesneye yönelmesi gereken libidinal yatırım bebek kendisine yönelir. Bu kendine yönelen zihinsel temsil, ebeveyn ile devam eden

yıkıcı ilişkinin yanında kimlikten dissosiyeye olarak devam eder. Giderek daha çok kendine yönelen ve kapalı hale gelen sahte benlik, her şeye gücü yetme ve büyülenmecilik gibi narsisistik özelliklerle donanır (Howell 2003). Bu sahte kimlik, ebeveynlerinin sevgilerini kazanmanın tek yolunun ihtiyaç ve beklentilerini karşılamak olduğuna inanır (Horton ve ark. 2006).

1.3.1.Büyüklenmeci ve Kırılgan Narsisizm

Alanyazında, Otto Kernberg'in narsisizmi büyüklenmecilik, empati eksikliği, duygusal boşluk hissi, benmerkezcilik olarak tanımlıyor (2012). Öbür taraftan Heinz Kohut narsisizmi kırılganlık, depresyon, boşluk hissi, empati eksikliği ve dayanıklılık yoksunluğu olarak tanımlamıştır (1966). Bu iki , birbirinin zıddı gibi görünen fakat oldukça benzer niteliklere sahip narsisizmin iki boyutta incelenmektedir. Savunmasız ve büyüklenmeci narsisizm arasındaki ayırım Wink (1991) tarafından yapılmıştır. Narsisizmin iki biçimi, benmerkezcilik, abartılı bir öz-önem ve yetki duygusu, nahoşluk ve başkalarıyla düşmanca bir şekilde etkileşime girme eğilimi gibi çeşitli özellikleri paylaşır (Dickinson ve Pincus, 2003). Narsisistik ortak öz ne olursa olsun, her boyutun kendine özgü bir özelliği vardır. Yüksek düzeyde savunmasız narsisizmi olan bireyler, savunmacı, kaçınan, güvensiz, aşırı duyarlı ve eleştiriye karşı uyanık olarak tanımlanmaktadır (Wink, 1991). Aynı zamanda, öz değerlerini desteklemek için insanların tanınmasına (örneğin hayranlık) ihtiyaçları vardır. Kendini küçümseme duygusu, kişilerarası ilişkilerde geri çekilme ve pasif bir tutumla sonuçlanabilir (Pincus ve diğerleri, 2014). Savunmasız narsisizm aynı zamanda daha düşük benlik saygısı, dışa dönüklük ve uyumluluk, daha yüksek nevroz, geçmişe olumsuz bir bakış ve kaderci bir tutum ile ilişkilidir (Miller ve maples, 2011).

Yapılan bir araştırma gösteriyor ki büyüklenmeci narsisizm özellikleri taşıyan kişilerin yaşlıları tarafından açıkça sevilmedikleri, kırılgan narsisizm özellikleri taşıyan kişilerinse sevilmemekten çok tercih edilmedikleri bildirilmiştir (Czarna, Dufner ve Clifton, 2014). Bu araştırmanın sonuçları literatürde de karşılaşılan büyüklenmeci narsisizm ve kırılgan narsisizmin insanlarla ilişkileri nasıl patenler göstereceğine dair özelliklerle benzerlik göstermektedir (Ronningstam, 2005).

1.3.1.1.Büyüklenmeci Narsisizm

Büyüklenmeci narsisizm, yüksek benlik saygısı, kişilerarası baskınlık ve kişinin yeteneklerini abartma eğilimi ile karakterizedir (Wink, 1991; Pincus ve diğerleri, 2014; Miller ve diğerleri, 2011). Büyüklenmeci narsisizmi yüksek olan bireyler, kendileri hakkında olumlu yanılsamaları desteklemeye eğilimlidirler, aynı zamanda şişirilmiş bir benlik imajıyla tutarsız bilgileri bastırırlar (Campbell ve Foster, 2007). Üstünlük, mükemmellik, her şeye kadir olma hayalleri kurarlar. Büyüklenme, sömürücülük ve saldırgan davranışlar yoluyla da kendini gösterebilir (Pincus ve diğerleri, 2009). Büyüklenmeci narsisizm, nevroitiklik ve uyumluluk ile negatif, dışa dönüklük ile pozitif ilişkilidir (Miller ve diğerleri, 2011). Psikoloji alanında, büyüklenmecilik terimi, kişinin kendisinin diğerlerinden daha iyi olduğuna dair sürekli bir görüşüyle karakterize edilen, onları küçümseyen bir biçimde eleştirmek, kişinin kendi kapasitesini aşırı şişirmek ve onları aşağılık olarak küçümsemekle ifade edilen gerçekçi olmayan bir üstünlük duygusuna atıfta bulunur; ve kişisel benzersizlik duygusuna, az sayıda insanın kendisiyle ortak bir yanının olduğuna ve bir kişinin yalnızca birkaç çok özel insan tarafından anlaşılabilceğine olan inancı ifade eder. Büyüklenmeciliğin kişilik özelliği temel olarak narsisistik kişilik bozukluğu (NKB) ile ilişkilidir, ancak aynı zamanda antisosyal kişilik bozukluğunun ve bipolar bozukluğun manik ve hipomanik ataklarının ortaya çıkması ve ifade edilmesinde de bir özelliktir.

Gabbard (1989) büyüklenmeci narsisizmin özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır; eylemlerinin başkaları üzerindeki etkisinden veya nasıl algılandıklarından habersizler, benlik saygısını tehdit eden insanlara karşı devalüasyon ve eleştiri göstermeleri, zayıflıkların reddedilmesi, yeteneklerin abartılması, başkalarını hem küçümserken hem de eylemleri için övgü almayı kontrol etme çabası, abartılmış hak talepleri, üstünlük başarı ve yetenekleriyle ilgili abartılı inançlar, manipülatif davranışların yanı sıra itaat, hayranlık ve yetki beklentileri, karşılanmayan beklentilerle veya eylemler için algılanan hafiflik veya sorumlulukla karşı karşıya kalındığı-

da öfke gösterme, ufak bir eleştiride bile saldırıya uğradığını hissetme ve muhtemelen saldırganlaşma, hak kazanma beklentilerinin diğer insanlar üzerinde kötü bir izlenim bırakabileceğinden habersiz olmaları, beklentileri ve gerçeklik arasındaki uyumsuzluğun ve bunun ilişkiler üzerindeki etkisinin farkındalığın azalması, çevredeki çatışma, kendi gerçekçi olmayan beklentilerinin bir ölçüsünden ziyade, genellikle bu kendileri dışında bir deneyim olarak algılamaları.

1.3.1.2.Kırılğan Narsisizm

Kırılğan narsisizmde büyüklenmeci narsisizmin herseye kendinde hak gören özellikleri "sessiz büyüklenmecilik" olarak karşımıza çıkar (Gabbard, 1989). Kırılğan narsisizmde büyüklenmeci egonun korunması, eleştiriye veya değerlendirmeye karşı aşırı duyarlılık, başkaları tarafından değerlendirilme olasılığı olduğunda kaçınma davranışları ile kendini gösterir (Foster ve Trimm, 2008). Narsistlerin uyarılara verdikleri tepki sürelerinin incelendiği bir çalışmada (Krusmark, Lee ve Newman, 2015), kırılğan narsistlerin olumsuz uyarılara odaklanma sürelerinin uzun, büyüklenmeci narsistlerin de kısa olduğu gözlenmiştir. Kırılğan narsisizmin eleştiriye ve değerlendirmeye aşırı duyarlı olduğu savını da desteklemektedir bu çalışma.

Kırılğan narsisistik özelliklere sahip bireylerin de büyüklenmeci narsistler gibi kendileri hakkında büyüklenmeci fanteziler de yaşayabilecekleri, ancak bu düşüncelerden utanabilecekleri ve reddedilme veya dışlanma korkusuyla sosyal ilişkilerden kaçınma gösterebilecekleri belirtilmektedir (Dickinson ve Pincus, 2003). Literatürde bu eleştiriye veya olumsuz değerlendirmeye tepki olarak hissedilen utanç, bireyin çocuklukta olmak istenen ideal insan olamayacağını fark ettiğindeki veya beklentiler karşılanmadığında hissettiği utanca benzetilmektedir (Campbell ve Foster, 2007). Bir başka sav da, kırılğan narsisistik özelliklere sahip bireylerin çocuklukta yaşadığı ihmal ve istismar sonucunda gelişen korkulu bir bağlanma stiline sahip olabileceği, ve bu istenmeyen bağlanma türünün de yakın ilişki kuramama gibi sorunlara yol açabileceği yönündedir (Dickinson ve Pincus, 2003).

1.3.2. Biyolojik ve Gelişimsel Faktörler

NKB'nin nedeni ve ortaya çıkışının sayısız gelişimsel, biyolojik ve sosyal öğrenme/ebeveyn yetiştirme ile ilgili faktöre sahip olduğu görülmektedir. Morf ve Rhodewalt (2001) narsisizmin dinamik, kendi kendini düzenleyen işleme modelini geliştirdi. Bozukluğun dinamikleri, özsaygıyı korumanın amaç olarak arandığı bağımlılık kalıplarıyla karşılaştırılır. Yaygın olarak kullanılan bu model, narsisizmi statik bir durumdan ziyade devam eden bir kişilik süreci olarak gösterir. Bu modele göre, narsisizmin tek bir amacı vardır, o da büyüklenmeci bir öz-görüş yaratmak ve sürdürmektir. Bu kişilik bozukluğunun ayırt edici özelliği büyüklenmecilik olsa da, utanç ve büyüklük arasında bocalayan, bireyin içindeki istikrarsızlığın gizli, iç dünyası. İçsel utanç, sürekli övgü ve onaylama ihtiyacının altında yatan nedendir.

Üstünlük ihtiyacı, bir kaide üzerine oturtulma ya da dış kaynaklardan beğeni alamama ihtiyacı karşılanmadığında saldırganlık ve öfke ortaya çıkabilir (Morf ve Rosenwalt, 2001).

Araştırma bulguları, narsisizmin sekiz yaşında kendini gösterdiği ve ölçülebilir olduğu fikrini desteklemektedir. Thomas ve arkadaşları (2009), ampirik araştırma çalışmalarında bu gelişimsel zaman diliminde meydana gelen gelişimsel faktörleri araştırmışlardır.

Narsisizmin nörobiyolojik boyutu Derryberry ve Rothbart (1997) tarafından yaklaşma ve kaçınma mizaçları açısından açıklanmıştır. Limbik devrelerin, amigdala ve hipotalamusun motivasyon ve duyguyu kontrol eden ağlara sahip olduğunu belirterek yaklaşma-kaçınma eğilimlerini açıkladılar. Bu teoriyi uygulayarak, narsistler, dürtüsellik, risk alma ve saldırganlık gibi yaklaşma mizacıyla ilişkili davranışsal özelliklere sahip olarak karşılaştırılır. (Bushman ve Baumeister, 1998). Foster ve Trimm, (2008) yetişkin katılımcılarla, narsisizmin yüksek özbildirimli yaklaşım mizacıyla bir ilişkisi olduğunu gösteren bir araştırma yürütmüştür. Bu biyolojik yapılar ve işlevler kendi başlarına ayakta durmak için yetersizdi ve araştırmalar, yaklaşma mizacına sahip bir bireyin otomatik olarak NKB geliştireceğini önermemektedir. Eksik görünen bir değişken, bu bozukluğun gelişimi için mevcut olan çerçeveyi ateşleyen bir tür hızlandırıcı. Bu ateşleyici faktör, dikkatimizi sosyal öğrenmeye veya daha spesifik olarak ebeveynlik stillerine ve ebeveynlik stillerinin gelişim üzerindeki etkisine odaklanmaya yönlendirir.

Kernberg narsisizmin ebeveynin çocuğa karşı olan soğuk, agresif ve ilgisiz tutumundan kaynaklandığını savunmaktadır (2012). Kohut da narsisizmin esasında normal bir gelişim aşaması olduğunu, ancak ebeveyn çocuğa karşı soğuk, yetersiz, mesafeli ve güvenilmez tutum sergilediğinde patolojik hale geleceğini savunmaktadır (2013). Yine başka bir çalışma da kaçınmacı bağlanma ile kırılğan narsisizm; kayıtsız bağlanma ile büyüklenmeci narsisizm arasında bir ilişki olduğunu göstermiştir (Smolewska ve Dion, 2005).

Araştırmalar narsisistik kişilik bozukluğunun gelişiminde genetik faktörlerin %45-80 oranı ile rol oynadığı bildirmektedir. Saldırganlık, engellenmeye tahammülsüzlük, aşırı duyarlılık, kaygı düzeyleri gibi faktörlerin narsisizm için kalıtsal özellikler taşıyabileceğine ifade edilmektedir (Erdoğan, 2016). Bütün bu araştırmalar ile, narsisizmin oluşumunda rol oynayan biyolojik ve çevresel faktörlerin bağımsız düşünmekten çok etkileşim içinde olduğu varsayılabilir. Başka bir deyişle, narsistik özelliklere genetik yatkınlıkla doğan bireyler, karşılaşacakları ebeveyn yapıları veya diğer çevresel faktörlerin de etkileşimiyle erişkinlik döneminde narsisistik özellikler sergileyebilir veya kurtulmuş olabilirler.

1.3.3.Narsistik Kişilik Bozukluğu

Narsistik Kişilik bozukluğu bir tanı kriteri olarak DSM 5'te ve ICD 10'da yer almaktadır. Narsistik kişilik bozukluğu tanısını konulabilmesi için, tanı kriterlerinden en az beşinin bireyde olması gerekmektedir. Kriterlerin erken erişkinlik döneminde başlaması ve değişik bağlamlarda ortaya çıkması gerekmektedir. Üstünlük duygusu, beğenilme ihtiyacı ve empati yoksunluğunun olduğu süregelen yaygın bir örüntüye sahiptirler (APA 2014). DSM-5'te belirtilen narsisistik kişilik bozukluğu tanı kriterleri şu şekildedir:

1. Büyüklenir.
2. Sınırsız başarı, güç, zekâ, güzellik ya da yüce bir sevgi düşlemleri üzerine kafa yorar.
3. "Özel" ve eşi benzeri bulunmaz biri olduğuna ve ancak özel ya da üstün diğer kişilerce anlaşılabilceğine ve ancak onlarla ilişki kurması gerektiğine inanır

4. Çok beğenilmek ister.
5. Hak ettiği duygusu içindedir.
6. Kendi çıkarı için başkalarını kullanır.
7. Empati yapamaz.
8. Sıklıkla başkalarını kıskanır ya da başkalarının kendisini kıskandığına inanır.
9. Başkalarına saygısız davranır, kendini beğenmiş davranışlar ya da tutumlar sergiler.

İKİNCİ BÖLÜM

2.YÖNTEM

İkinci bölümde araştırmanın örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin istatistiksel analizlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1.KATILIMCILAR

Bu çalışmanın katılımcılarını, 04.10.2021 ile 10.10.2021 tarihleri arasında ulaşılan toplam 241 kişiden oluşturmaktadır. Katılımcıların 146'sı kadın (%60,6) ve 95'i erkektir (%39,4). Katılımcıların yaşları 18 ile 62 arasında değişmektedir ve yaş ortalaması 33,71 yıldır. Katılımcıların eğitim düzeylerine göre dağılımı, 11 ilköğretim mezunu (%4,6), 28 lise mezunu (%11,6), 134 ön lisans veya lisans mezunu (%55,6) ve 68 lisansüstü mezunu (%28,2) şeklindedir. Katılımcıların 144'ü (%59,8) evli ve 97'si (%40,2) bekar kişilerden oluşmaktadır.

2.2.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veri toplama aracı olarak Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği, Beş Faktör Narsisizm Ölçeği ve Sosyodemografik Bilgi Formu kullanılmıştır.

2.2.1.Demografik Bilgi Formu

Çalışmanın amacına yönelik hazırlanan demografik bilgi anketi, katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, medeni durumları, eğitim durumları, ebeveynlerin eğitim durumları gibi sorudan oluşmaktadır. Demografik Bilgi Formuna EK 5'te yer verilmiştir.

2.2.2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Çocukluk çağı travmalarının düzeyini ölçmek için Bernstein ve ark. tarafından geliştirilen, Vedat Şar'ın çevirdiği Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği kullanılmıştır. 28 maddeden oluşmakta ve cevaplar beşli likerttir. Ölçeğin kesme puanı “cinsel ve fiziksel istismar” için 5, “fiziksel ihmal ve duygusal istismar” için 7, “duygusal ihmal” için 12, toplam puan için 35'tir. Ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0,93 ve Pearson Korelasyon katsayısı ise 0,30-0,50'den daha yüksek bulunarak testin iç tutarlılığını ve güvenilirliğinin güçlü olduğu sonucuna varılmıştır (Şar, 2012).

2.2.3. Beş Faktör Narsisizm Ölçeği-Kısa Form

Glover ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçek kırılğan ve büyüklenmeci narsisizmin beraber değerlendirmektedir. Ölçek 60 soru ve 15 alt ölçek içermektedir (2012: 503). Sherman ve arkadaşları ölçeği 60 soruluk kısa forma çevirmiştir (2015: 1114). Beğenilme ihtiyacı, tepkisel öfke/öfke ve utanç alt boyutlarını kapsayan kırılğan narsisizm ve onay arayıcılık, kibir, liderlik/otorite, güvensizlik, hak iddia etme, teşhircilik, sömürücülük, büyüklenme hayalleri, umursamazlık, empati eksikliği, manipülatiflik ve maceraperestlik alt boyutlarını kapsayan büyüklenmeci narsisizm olarak iki boyutu ile incelenmektedir. Ölçek likert tipidir ve cevaplar “Keinlikle katılmıyorum” 1 puan ve “Kesinlikle katılıyorum” 5 puan şeklindedir. Ölçeğin İngilizce formu ile Türkçe formu arasındaki korelasyon .99, ölçeğin içtutarlılık katsayısı 0.87 ve alt ölçek korelasyonu ise 0.22 ile 0.73 arasındadır (Eksi, 2016: 1088).

2.2.4. Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği - Çocuk Formu (KAET-Ç)

Perris ve arkadaşları (1980) tarafından ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili çocuğun algısını ölçmek amacıyla geliştirilen Algılanan Ebeveyn Tutumu Ölçeği 60 maddeden oluşmaktadır. Arrindell ve arkadaşları (1999) tarafından Algılanan Ebeveyn Tutumu Ölçeği kısaltılmış ve 23 maddeden oluşan KAET-Ç geliştirilmiştir. Maddeler Likert tipi olup, 1: hayır asla ile 4: evet, çoğu zaman olarak puanlanmaktadır. Ölçek anne ve baba için ayrı değerlendirilen dört alt boyuttan oluşmaktadır, Bunlar, duygusal sıcaklık, aşırı koruyucu, reddedici ve karşılaştırma

şeklindedir. Dirik, Yorulmaz ve Karancı (2015) KAET-Ç'nin Türkçe formunun psikometrik özellikleri incelemiş ve güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu belirtmişlerdir.

2.3.UYGULAMA

Bu çalışma Google Dokümanlar üzerinden kişilere ulaşılmış ve çalışmaya gönüllü olan kişiler anket formunu yanıtlamışlardır. Katılımında gönüllülük esasına dayanmakta ve bilgilerin gizli tutulacağı ifade edilmiştir. Uygulama süre olarak 15 ile 20 dakika arası sürmüş olup, toplam 241 kişi katılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçekler şu şekilde sıralanmıştır; Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği ve Beş Faktör Narsisizm Ölçeği.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Elde edilen verilerin analizi SPSS.24 (Statistical Package of Social Sciences) ile yapılmıştır. Veride önce bağımlı değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediği sınanmıştır. Daha sonra örneklem grubunun ve bağımsız değişkenlerin ortalama, standart sapma, sayı ve yüzde dağılımları betimleyici istatistik tabloları şeklinde verilmiştir. Ölçek toplam puanlarının ve alt boyut puanlarının betimleyici istatistik değerleri ile madde ve güvenilirlik analizleri saptanmıştır. Ölçekler arası ilişkileri incelemek için regresyon analizi yapılmıştır.

Çalışmada, Travmatik yaşantıların belirlenmesi için ölçek ve alt boyutlardan alınan puanlar gruplandırılmıştır. Katılımcılar, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nde alt boyutlarda aldıkları puanların sınır puanın altında ve üstünde olmalarına göre travmatik deneyim var veya yok olarak değerlendirilmiştir. Duygusal istismar alt boyutu sınır puanı ($x = 7$), fiziksel istismar alt boyutu sınır puanı ($x = 5$); cinsel istismar alt boyutu sınır puanı ($x = 5$); duygusal ihmal alt boyutunda sınır puanı ($x = 12$) ve son olarak fiziksel ihmal alt boyutunda sınır puanı ($x = 7$) olarak değerlendirilmiştir.

2.5. SONUÇLAR

Araştırmanın bu kısmında, araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen verilerin analiz sonuçlarına yer verilmiş ve açıklamaları yapılmıştır. Bu bölümde katılımcıların demografik özelliklerine göre sayı ve yüzde dağılımları, betimleyici istatistik değerleri; ölçek puanlarına ait betimleyici istatistik değerleri, Cronbach Alfa katsayıları, korelasyon değerleri ve regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir

Tablo 1 Katılımcıların Sosyodemografik Değişkenlere Göre Sayı ve Yüzde Dağılımı

Değişken	Değişken Grupları	N	%
Cinsiyet	Kadın	146	57.7
	Erkek	107	42.3
Medeni durum	bekar	109	43.1
	Evli	144	56.9
Eğitim durumu	İlköğretim	11	4.3
	Lise	30	11.9
	Lisans - Önlisans	144	56.9
	Lisansüstü	68	26.9
Anne Eğitim durumu	İlköğretim	158	62.5
	Lise	46	18.2
	Lisans - Önlisans	47	18.6
	Lisansüstü	2	.8
Baba Eğitim durumu	İlköğretim	92	36.4
	Lise	55	21.7
	Lisans - Önlisans	83	32.8
	Lisansüstü	23	9.1

Katılımcıların 146'sı (%57,7) kadın, 107'si (%42,3) erkektir. Araştırmaya ilköğretim mezunu 11 (%4,3), lise mezunu 30 (%11,9), lisans-önlisans mezunu 144 (%56,9), lisansüstü mezunu 68 (%26,9) kişi katılmıştır. Anne eğitim durumuna göre; katılımcıların 158'inin (%62,5 kişi) annesi ilköğretim mezunu, 46'sının (%18,2 kişi)

annesi lise mezunu, 47'sinin (%18,6 kişi) annesi lisans mezunu iken 2'sinin (%8) annesi lisansüstü mezuniyet derecesine sahiptir. Baba eğitim durumuna göre; katılımcıların 92'sinin (%36,4 kişi) babası ilköğretim mezunu, 55'inin (%21,7 kişi) babası lise mezunu, 83'ünün (%32,8 kişi) babası lisans mezunu iken 23'ünün (9,1 kişi) babası lisansüstü mezuniyet derecesine sahiptir (bkz. Tablo 1).

Tablo 2 Katılımcıların aile özelliklerine Göre Sayı ve Yüzde Dağılımı

Değişken	Değişken Grupları	N	%
Anne	Sağ	236	93.3
	Sağ değil	17	6.7
Baba	Sağ	210	83.0
	Sağ değil	43	17.0
Ebevynden ayrı kalma durumu	Evet	36	14.2
	Hayır	216	85.4
Kardeş sayısı	1	3	1.2
	2	38	15.0
	3	212	83.8
Kaçınıcı kardeş	1	75	29.6
	2	86	34.0
	3	92	36.4

Katılımcıların 236'sının (%93,3 kişi) annesi sağ iken, 17'sinin (%6,7 kişi) annesi sağ değildir. Katılımcıların 210'unun (%83 kişi) babası sağ iken, 43'ünün (%17 kişi) babası sağ değildir. Katılımcılardan çocukluğunda ebeveyninden ayrı kalanların sayısı 36 (%14,2) iken ebeveyninden ayrı kalmayanların sayısı 216 (%85,4) kişidir. Katılımcılar arasında tek çocuk olan 3 kişi (%1,2), tek kardeşi olan 38 kişi (%15,0), 2 ve üzeri kardeşi olan 212 kişi (%83,8) bulunmaktadır. Kardeşleri arasında kaçınıcı çocuk olduklarına göre; katılımcıların 75'i (%29,6 kişi) birinci kardeş, 86'sı

(%34 kişi) ikinci kardeş, 92'si (%36,4 kişi) üçüncü kardeş ve üzerindedir (bkz. Tablo 2).

Tablo 3 Araştırma Ölçek ve Alt Boyutlarının Güvenilirlik Katsayıları ve Normallik Analizi Sonuçları

Ölçek	N	Ort.	SS	Kol-mogorov Smirnov (p)	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach's Alfa
Duygusal Sıcaklık anne	253	19.03	4.78	,000	-,335	-,638	,858
Duygusal sıcaklık baba	253	18.07	4.82	,009	-,146	-,585	,843
Aşırı korumacı baba	253	18.89	5.23	,000	,714	,714	,814
Reddedici anne	253	10.05	3.44	,000	1,409	1,880	,845
Aşırı korumacı anne	253	20.25	4.95	,000	,517	,158	,777
Reddedici baba	253	9.83	3.71	,000	1,380	1,373	,869
Kırılgan Narsisizm	253	34.52	8.50	,033	-,010	-,438	,811
Büyüklenmeci Narsisizm	253	22.96	6.27	,130	,220	-,234	,906
Duygusal istismar	253	7.09	3.05	,000	,939	-1,127	,793
Fiziksel ihmal	253	6.63	2.34	,000	1,095	-,805	,614
Fiziksel istismar	253	5.76	2.17	,000	1,350	-,177	,848
Duygusal ihmal	253	12.58	2.99	,000	,215	-1,968	,628
Cinsel istismar	253	5.53	1.96	,000	1,060	1,261	,888
Çocukluk çağı travmaları toplam	253	37.59	8.92	,000	1,891	1,484	,834

Tablo 3 incelendiğinde tüm ölçeklerin ve alt boyutlarının Cronbach's Alfa istatistiklerinin yeterli güvenilirlik düzeyinde olduğu görülmektedir. Komogorov-smirnov analizi sonuçlarına göre büyülenmeci narsisizm ölçeğinin normal dağılım gösterdiği görülmektedir ($p=.130>0,05$). Diğer ölçek ve alt boyutların kolmogorov-smirnov test istatistiklerine göre normal dağılım göstermedikleri görülmektedir ($p<0.05$). Çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde tüm ölçekler ve alt boyutlar için çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olduğundan ölçeklerin normallik varsayımını sağladığı ve parametrik testlerin uygulanabileceği görülmektedir.

Tablo 4 Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Kırılgan Narsisizm (1)	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Büyülenmeci Narsisizm (2)	,269**	1	-	-	-	-	-	-	-
Duygusal Sıcaklık (anne) (3)	-,202*	,082	1	-	-	-	-	-	-
Duygusal Sıcaklık (Baba) (4)	-,220*	-,045	,770**	1	-	-	-	-	-
Aşırı Koruyucu (Anne) (5)	,178**	-,083	-,171*	-,143*	1	-	-	-	-
Aşırı Koruyucu (Baba) (6)	,194**	-,017	-,218*	-,173*	,688*	1	-	-	-
Reddedici (Anne) (7)	,280**	,092	-,477*	-,404*	,478*	,361*	1	-	-
Reddedici (Baba) (8)	,266**	,137*	-,382*	-,439*	,354*	,473*	,600*	1	-
Yaş(9)	-,175*	-,238*	-,314*	-,088	,078	,075	,118	-,126*	1

Kırılğan narsisizm ölçeği ile büyüklenmeci narsisizm ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=.269;p=.000$). Kırılğan narsisizm ölçeği ile duygusal sıcaklık(anne) ölçeği arasında %99 güvenle negatif yönlü ve zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=-.202;p=.001$). Kırılğan narsisizm ölçeği ile duygusal sıcaklık(baba) ölçeği arasında %99 güvenle negatif yönlü ve zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=-.220;p=.000$). Kırılğan narsisizm ölçeği ile aşırı koruyucu (anne) ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve çok zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=.178;p=.005$). Kırılğan narsisizm ölçeği ile aşırı koruyucu (baba) ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve çok zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=.194;p=.002$). Kırılğan narsisizm ölçeği ile reddedici (anne) ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=.280;p=.000$). Kırılğan narsisizm ölçeği ile reddedici (baba) ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=.266;p=.000$). Kırılğan narsisizm ölçeği ile yaş değişkeni arasında %99 güvenle negatif yönlü ve çok zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=-.175;p=.005$).

Büyüklenmeci narsisizm ölçeği ile reddedici (baba) ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve çok zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=.137;p=.032$). Büyüklenmeci narsisizm ölçeği ile yaş değişkeni arasında %99 güvenle negatif yönlü ve zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=-.238;p=.000$). Duygusal sıcaklık(anne) ölçeği ile duygusal sıcaklık(baba) ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve güçlü seviyede bir ilişki vardır($r=.770;p=.000$). Duygusal sıcaklık(anne) ölçeği ile aşırı koruyucu (anne) ölçeği arasında %99 güvenle negatif yönlü ve çok zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=-.171;p=.006$). Duygusal sıcaklık(anne) ölçeği ile aşırı koruyucu (baba) ölçeği arasında %99 güvenle negatif yönlü ve zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=-.218;p=.000$). Duygusal sıcaklık(anne) ölçeği ile reddedici (anne) ölçeği arasında %99 güvenle negatif yönlü ve orta seviyede bir ilişki vardır($r=-.477;p=.000$). Duygusal sıcaklık(anne) ölçeği ile reddedici (baba) ölçeği arasında %99 güvenle negatif yönlü ve zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=-.382;p=.000$). Duygusal sıcaklık(anne) ölçeği ile yaş değişkeni arasında %99 güvenle negatif yönlü ve zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=-.314;p=.000$). Duygusal sıcaklık(baba) ölçeği ile aşırı koruyucu (anne) ölçeği arasında %95 güvenle

negatif yönlü ve çok zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=-.143;p=.023$). Duygusal sıcaklık(baba) ölçeği ile aşırı koruyucu (baba) ölçeği arasında %99 güvenle negatif yönlü ve çok zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=-.173;p=.006$). Duygusal sıcaklık(baba) ölçeği ile reddedici (anne) ölçeği arasında %99 güvenle negatif yönlü ve orta seviyede bir ilişki vardır($r=-.404;p=.000$). Duygusal sıcaklık(baba) ölçeği ile reddedici (baba) ölçeği arasında %99 güvenle negatif yönlü ve orta seviyede bir ilişki vardır($r=-.439;p=.000$). Aşırı koruyucu(anne) ölçeği ile aşırı koruyucu (baba) ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve güçlü seviyede bir ilişki vardır($r=.688;p=.000$). Aşırı koruyucu(anne)ölçeği ile reddedici (anne) ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve orta seviyede bir ilişki vardır($r=.478;p=.000$). Aşırı koruyucu(anne) ölçeği ile reddedici (baba) ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=.354;p=.000$). Aşırı koruyucu(baba)ölçeği ile reddedici (anne) ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=.361;p=.000$). Aşırı koruyucu(baba) ölçeği ile reddedici (baba) ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve orta seviyede bir ilişki vardır($r=.473;p=.000$). Reddedici(anne) ölçeği ile reddedici (baba) ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve orta seviyede bir ilişki vardır($r=.600;p=.000$). Reddedici baba ölçeği ile yaş değişkeni arasında %95 güvenle negatif yönlü ve çok zayıf seviyede bir ilişki vardır($r=-.126;p=.049$)

Tablo 5 Ebeveyn Tutumunun Büyüklenmesi Narsisizm Üzerine Etkisi

Yordayan	Yordanan	Std. Olm. B	S.H	Std. B	t	p
	Sabit	20,792	3,751		5,541	,000
Yaş		-,049	,045	-,089	-1,091	,275
Reddedici Baba		,208	,154	,082	1,351	,177
Cinsiyet		3,856	,869	,302	4,435	,000
Medeni Hal		-,459	,863	-,036	-,531	,595
Babanın Yaşam Durumu		,473	1,160	,028	,408	,683
Anne ve Babanın Durumu		-1,921	1,099	-,105	-1,746	,081
R=,402	$R^2=,162$					
F=7,599	p=,000					

Bağımsız değişkenler büyüklenmecî narsisizm ölçeğinin %16.2'sini açıklamaktadır. Katılımcının cinsiyeti erkek ise (referans=kadın) büyüklenmecî narsisizm ölçeği puanı 3.856 oranında artmaktadır ($\beta=3.856$; $p=.000$). Erkekler, kadınlara göre daha yüksek büyüklenmecî narsisizm puanı almaya yatkındır.

Tablo 6 Ebeveyn Tutumunun Kırılğan Narsisizm Üzerine Etkisi

Yordayan	Yordanan	Std. Olm. B	S.H	Std. B	t	p
	Sabit	37,491	5,424		6,911	,000
Duygusal Sıcaklık(anne)		-,341	,196	-,188	-1,742	,082
Duygusal Sıcaklık(baba)		-,007	,181	-,003	-,039	,968
Aşırı Koruyucu(baba)		,126	,157	,073	,802	,422
Aşırı Koruyucu(anne)		,043	,159	,024	,269	,787
Reddedici(anne)		,290	,294	,089	,987	,324
Reddedici(baba)		,213	,313	,064	,680	,497
Yaş		-,163	,054	-,218	-3,023	,003
R=,398	$R^2=,159$					
F=4,375	p=,000					

Bağımsız değişkenler kırılğan narsisizm ölçeğinin %15.9'unu açıklamaktadır. Yaş değişkeni, kırılğan narsisizm ölçeğini negatif yönlü şekilde yordamaktadır ($\beta=-.163$; $p=.003$). Yaş değişkenindeki 1 birimlik artış kırılğan narsisizm ölçeği puanında 0.163 birimlik azalışa sebep olmaktadır.

Tablo 7 Çocukluk Çağında Fiziksel İstismara Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Büyüklenmesi Narsisizm Üzerine Etkisi

Yordayan	Yordanan	Std. Olm. B	S.H	Std. B	t	p
	Sabit	31,170	3,337		9,342	,000
Duygusal Sıcaklık (anne)		-,350	,145	-,312	-2,408	,019
R=,311	$R^2=,097$					
F=5,799	p=,019					

Bağımsız değişken büyüklenmeci narsisizm ölçeğinin %9.7'sini açıklamaktadır. Annenin duygusal sıcaklık ölçeği, büyüklenmeci narsisizm ölçeğini negatif yönlü şekilde yordamaktadır ($\beta=-.350;p=.019$). Duygusal sıcaklık (anne) ölçeğindeki 1 birimlik artış büyüklenmeci narsisizm ölçeği puanında 0.350 birimlik azalışa sebep olmaktadır.

Tablo 8 Çocukluk Çağında Fiziksel İhmale Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Kırılğan Narsisizm Üzerine Etkisi

Yordayan	Yordanan	Std. Olm. B	S.H	Std. B	t	p
	Sabit	33,006	7,789		4,238	,000
Duygusal Sıcaklık(anne)		-,370	,261	-,207	-1,416	,163
Reddedici(anne)		,785	,352	,327	2,229	,030
R=,497	R² =,218					
F=6,839	p=,002					

Bağımsız değişkenler kırılğan narsisizm ölçeğinin %21.8'ini açıklamaktadır. Reddedici (anne) ölçeği, kırılğan narsisizm ölçeğini pozitif yönlü şekilde yordamaktadır ($\beta=.785$; $p=.030$). Reddedici (anne) ölçeğindeki 1 birimlik artış kırılğan narsisizm ölçeği puanında 0.785 birimlik artışa sebep olmaktadır.

Tablo 9 Çocukluk Çağında Duygusal İhmale Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Büyüklenmeci Narsisizm Üzerine Etkisi

Yordayan	Yordanan	Std. Olm. B	S.H	Std. B	t	p
	Sabit	17,286	3,492		4,950	,000
Yaş		-,044	,059	-,075	-,746	,457
Cinsiyet		4,653	1,335	,352	3,484	,001
R=,395	$R^2=,156$					
F=10,161	p=,000					

Bağımsız değişkenler büyüklenmeci narsisizm ölçeğinin %15.6'sını açıklamaktadır. Katılımcının cinsiyeti erkek ise (referans=kadın) büyüklenmeci narsisizm ölçeği puanı 4.653 oranında artmaktadır ($\beta=4.653$; $p=.001$). Erkekler, kadınlara göre daha yüksek büyüklenmeci narsisizm puanı almaya yatkındır.

Tablo 10 Çocukluk Çağında Duygusal İhmale Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Kırılğan Narsisizm Üzerine Etkisi

Yordayan	Yordanan	Std. Olm. B	S.H	Std. B	t	p
	Sabit	43,587	6,576		6,628	,000
Yaş		-,214	,089	-,278	-2,413	,018
Duygusal Sıcaklık(baba)		-,287	,220	-,130	-1,307	,194
Aşırı Koruyucu(baba)		,118	,179	,072	,657	,513
Reddedici(anne)		,161	,358	,055	,448	,655
Reddedici(baba)		,264	,411	,089	,644	,521
Annesağ		,384	3,458	-,012	-,111	,912
Babasağ		-2,908	2,918	-,119	-,996	,322
R=,460	$R^2=,212$					
F=3,649	p=,002					

Bağımsız değişkenler kırılğan narsisizm ölçeğinin %21.2'sini açıklamaktadır. Yaş değişkeni, kırılğan narsisizm ölçeğini negatif yönlü şekilde yordamaktadır ($\beta=-.214$; $p=.018$). Yaş değişkenindeki 1 birimlik artış kırılğan narsisizm ölçeği puanında 0.214 birimlik azalışa sebep olmaktadır.

Tablo 11 Çocukluk Çağında Cinsel İstismara Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Büyüklenmeci Narsisizm Üzerine Etkisi

Yordayan	Yor-danan	Std. Olm. B	S.H	Std. B	t	p
	Sabit	41,217	8,286		4,974	,000
Yaş		-,232	,108	-,410	-2,150	,039
Cinsiyet		,287	2,600	,021	,110	,913
An-nebabadanayrıkaldımı		-5,081	2,443	-,311	-2,079	,046
R=,562		$R^2=,316$				
F=4,933		p=,006				

Bağımsız değişkenler büyüklenmeci narsisizm ölçeğinin %31.6'sını açıklamaktadır. Yaş değişkeni, büyüklenmeci narsisizm ölçeğini negatif yönlü şekilde yordamaktadır ($\beta=-.232$; $p=.039$). Yaş değişkenindeki 1 birimlik artış büyüklenmeci narsisizm ölçeği puanında 0.232 birimlik azalışa sebep olmaktadır.

Tablo 12 Çocukluk Çağında Cinsel İstismara Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Kırılğan Narsisizm Üzerine Etkisi

Yordayan	Yor-danan	Std. Olm. B	S.H	Std. B	t	p
	Sabit	57,126	7,231		7,901	,000
Duygusal Sıcaklık(baba)		-,751	,362	-,323	-2,076	,046
Babasağ		-6,740	3,630	-,289	-1,857	,072
R=,457	$R^2=,209$					
F=4,358	p=,021					

Bağımsız değişkenler kırılğan narsisizm ölçeğinin %20.9'unu açıklamaktadır. Duygusal sıcaklık (baba) ölçeği, kırılğan narsisizm ölçeğini negatif yönlü şekilde yordamaktadır ($\beta=-.751$; $p=.046$). Duygusal sıcaklık (baba) ölçeğindeki 1 birimlik artış kırılğan narsisizm ölçeği puanında 0.751 birimlik azalışa sebep olmaktadır.

Tablo 13 Çocukluk Çağında Fiziksel İhmale Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Büyüklenmeci Narsisizm Üzerine Etkisi

Yordayan	Yor-danan	Std. Olm. B	S.H	Std. B	t	p
	Sabit	36,134	3,542		10,199	,000
Yaş		-,180	,063	-,328	-2,861	,006
Aşırı Koruyucu(anne)		-,307	,141	-,250	-2,185	,033
R=,447		$R^2=,200$				
F=7,880		p=,001				

Bağımsız değişkenler büyüklenmeci narsisizm ölçeğinin %20.0'sini açıklamaktadır. Yaş değişkeni, büyüklenmeci narsisizm ölçeğini negatif yönlü şekilde yordamaktadır ($\beta=-.180;p=.006$). Yaş değişkenindeki 1 birimlik artış büyüklenmeci narsisizm ölçeği puanında 0.180 birimlik azalışa sebep olmaktadır. Aşırı koruyucu(anne) ölçeği, büyüklenmeci narsisizm ölçeğini negatif yönlü şekilde yordamaktadır ($\beta=-.307;p=.033$). Aşırı koruyucu(anne) ölçeğindeki 1 birimlik artış büyüklenmeci narsisizm ölçeği puanında 0.307 birimlik azalışa sebep olmaktadır.

Tablo 14 Çocukluk Çağında Fiziksel İhmale Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Kırılgan Narsisizm Üzerine Etkisi

Yordayan	Yor-danan	Std. Olm. B	S.H	Std. B	t	p
	Sabit	49,355	8,862		5,569	,000
Yaş		-,343	,131	-,483	-2,609	,012
Reddedici(baba)		,385	,369	,129	1,041	,302
Cinsiyet		-2,805	2,914	-,151	-,963	,340
Babasağ		-2,118	3,338	-,090	-,634	,528
R=,507	$R^2=,257$					
F=4,760	p=,002					

Bağımsız değişkenler kırılgan narsisizm ölçeğinin %25.7'sini açıklamaktadır. Yaş değişkeni, kırılgan narsisizm ölçeğini negatif yönlü şekilde yordamaktadır ($\beta=-.343$; $p=.012$). Yaş değişkenindeki 1 birimlik artış kırılgan narsisizm ölçeği puanında 0.343 birimlik azalışa sebep olmaktadır.

Tablo 15 Çocukluk Çağında Duygusal İstismara Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Büyüklenmesi Narsisizm Üzerine Etkisi

Yordayan	Yor-danan	Std. Olm. B	S.H	Std. B	t	p
	Sabit	29,184	2,488		11,730	,000
Yaş		-,157	,070	-,256	-2,236	,029
R=,256	$R^2=,066$					
F=4,998	p=,029					

Bağımsız değişken büyüklenme narsisizm ölçeğinin %6.6'sını açıklamaktadır. Yaş değişkeni, büyüklenme narsisizm ölçeğini negatif yönlü şekilde yordamaktadır ($\beta=-.157$; $p=.029$). Yaş değişkenindeki 1 birimlik artış büyüklenme narsisizm ölçeği puanında 0.157 birimlik azalışa sebep olmaktadır.

Tablo 16 Çocukluk Çağında Duygusal İstismara Uğramış Olan Bireylerde Ebeveyn Tutumunun Kırılgan Narsisizm Üzerine Etkisi

Yordayan	Yor-danan	Std. Olm. B	S.H	Std. B	t	p
	Sabit	38,302	5,531		6,925	,000
Yaş		-,199	,091	-,272	-2,178	,033
Reddedici(baba)		,530	,317	,209	1,674	,099
R=,396	$R^2=,157$					
F=5,676	p=,005					

Bağımsız değişken kırılğan narsisizm ölçeğinin %6.6'sını açıklamaktadır. Yaş değişkeni, kırılğan narsisizm ölçeğini negatif yönlü şekilde yordamaktadır ($\beta=-.199$; $p=.033$). Yaş değişkenindeki 1 birimlik artış kırılğan narsisizm ölçeği puanında 0.199 birimlik azalışa sebep olmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.TARTIŞMA

Bu çalışma, insanların çocukluk yıllarındaki tecrübelerin ve şahit oldukları ebeveyn tutumlarının etkilenebileceğini daha fazla desteklemekte ve ebeveynlik uygulamalarını ile büyük ölçüde yön değiştiren bir özellik olarak büyüklenmeci ve kırılğan narsisizmi aydınlatmaktadır. Spesifik olarak, çocukluk çağında fiziksel istismara uğramış olan bireylerde annenin duygusal sıcaklığı, büyüklenmeci narsisizm özelliklerini azalttığı yönde, fiziksel ihmale uğramış olan bireylerde reddedici tutumda olan annenin, kırılğan narsisizm özelliklerini beslediği yönde, cinsel istismara uğramış olan bireylerde babanın duygusal sıcaklığının kırılğan narsisizm özelliklerini azalttığı yönünde, fiziksel ihmale uğramış olan bireylerde aşırı koruyucu annenin büyüklenmeci narsisizm üzerine negatif yönlü etkilediği gözlenmiştir.

Kırılğan narsisizm özelliği taşıyan bireylerin Miller'in bulgularına benzer şekilde çocukluk travması ve istenmeyen çocukluk deneyimleri tecrübe etmeleri bekleniyordu. Miller ve arkadaşlarının sonuçlarına benzer şekilde kırılğan narsisizm puanı yüksek bireylerde, fiziksel istismar ve reddedici ebeveynlik yaşamakla ilişkili olduğu gözlenmiştir (2011). Fiziksel ihmale uğramış olan bireylerde reddedici tutumda olan annenin, kırılğan narsisizm özelliklerini beslediği gözlenmiştir. Bununla birlikte babanın duygusal sıcaklığının da cinsel istismara uğramış olan bireylerde kırılğan narsisizm özelliklerini azalttığı yönünde olduğu gözlenmiştir. Ebeveynin aşırı eleştirel ve kontrolcü otoriter olması, kimlik gelişiminde ihtiyaç duyulan kendi kendini onaylamayı engelleyecektir (Kohut, 1977). Bu durum da, çocukta kırılğan narsisizmin bir özelliği olan aşırı bir onaylanma ihtiyacının gelişmesini etkileyebilir. Bu ilişkileri netleştirmek için elbet daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

Çocukluk çağında

- fiziksel istismara uğramış olan bireylerde annenin duygusal sıcaklığı, büyüklenmeci narsisizm özelliklerini azalttığı yönde,
- fiziksel ihmale uğramış olan bireylerde aşırı koruyucu annenin büyüklenmeci narsisizm üzerine negatif yönlü etkilediği gözlenmiştir.

Mevcut çalışmanın çeşitli sınırlamalarına dikkat edilmelidir. İlk olarak, potansiyel altta yatan mekanizmaları değerlendirmek için öz bildirim ölçümlerini kullandık. Katılımcılarının ebeveynlerinin davranışlarını geriye dönük olarak hatırladığı bir çalışmadır. Kişisel bildirim yöntemlerinin önyargılara eğilimli olduğunu kabul ediyoruz ve sosyal olarak istenen yanıtları kontrol ederek ve anonim katılım kullanarak bu tür etkileri en aza indirmeye çalıştık. Gelecekteki çalışmalar, ebeveynlik yöntemlerinin doğrudan gözlemlerini, ebeveynliğe ilişkin eş ve/veya çocuk raporlarını ve çoklu ebeveyn-çocuk etkileşimlerine ilişkin ikili aktör ve eş-raporlarını kullanarak bu sorunlarla mücadele edebilir. İlaveten, gelecek çalışmalarda, ebeveyn tutumları çeşitli kombinasyonlar halinde de incelenmeli, bu kombinasyonların narsisizm üzerine etkisi keşfedilmelidir. Mesela iki ebeveynin duygusal sıcaklığı yüksek olduğu durum ile bir ebeveynin aşırı koruyucu bir ebeveynin reddedici olduğu durum arasında narsisizm gelişiminde nasıl farklı etkileri olabilir.

Son olarak, verilerin kesitsel doğası, nedenselliğin çıkarılabileceği kapsamı sınırlar. Kişilik ölçümlerinin zaman içinde kayda değer sürekliliği (McCrae & Costa, 1994), narsisizmin, ebeveynin tutumundan etkilendiği konusunda güven verir. Ebeveynlik davranışlarının narsisizmi etkilemesi olası görünmese de, boylamsal araştırmalar, etkilerin nedensel yönünü doğrulamalıdır.

SONUÇ

Mevcut çalışma narsisizmin erken sosyalleşme deneyimlerinden etkilendiğini göstermekle beraber çeşitli sınırlamalarına dikkat edilmelidir. İlk olarak, potansiyel altta yatan mekanizmaları değerlendirmek için öz bildirim ölçümlerini kullandık. Kişisel bildirim yöntemlerinin önyargılara eğilimli olduğunu kabul ediyoruz ve sosyal olarak istenen yanıtları kontrol ederek ve anonim katılım kullanarak bu tür etkileri en aza indirmeye çalışıyoruz. Bununla birlikte, ebeveyn kişiliğinin, ebeveynlerin çocuklarının davranışlarını değerlendirmesini veya ebeveyn kişiliğinin ve çocuk mizacının etkileşimli etkilerini etkileme olasılığını kontrol edemedik (Belsky, 1984). Gelecekteki çalışmalar, ebeveynlik yöntemlerinin doğrudan gözlemlerini, ebeveynliğe ilişkin eş ve/veya çocuk raporlarını ve çoklu ebeveyn-çocuk etkileşimlerine ilişkin ikili aktör ve eş-raporlarını kullanarak bu sorunlarla mücadele edebilir. Erken dönem sosyalleşme deneyimlerinin, ebeveyn eğitimi müdahaleleri ile narsisistik gelişimi azaltabileceğini ve toplum için kişilerarası ilişkilerde daha az maliyetli olabileceğini öne sürülebilir.

KAYNAKÇA

- Al Abduwani, J., Sidebotham, P., Al Saadoon, M., Al Lawati, M., & Barlow, J. (2017). The child abuse potential inventory: Development of an Arabic version. *Child abuse & neglect*, 72, 283-290.
- Aral, N. (2001). *Çocuk gelişimi*. Yapa Yayın. İstanbul
- Barry, T. D., Thompson, A., Barry, C. T., Lochman, J. E., Adler, K., & Hill, K. (2007). The importance of narcissism in predicting proactive and reactive aggression in moderately to highly aggressive children. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 33(3), 185-197.
- Baumeister, R. F., Bushman, B. J., & Campbell, W. K. (2000). Self-esteem, narcissism, and aggression: Does violence result from low self-esteem or from threatened egotism?. *Current directions in psychological science*, 9(1), 26-29.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology*, 4(1, Pt.2), 1-103.
- Baumrind, D. (1973). Will a day care center be a child development center?. *Young Children*, 28(3), 154-169.
- Baumrind, D. (1989). Rearing competent children. In W. Damon (Ed.), *Child development today and tomorrow* (pp. 349-378). Jossey-Bass/Wiley.
- Bettelheim, B. (1987). The importance of play. *The Atlantic*, 259(3), 35-46.
- Bick, J., & Nelson, C. A. (2016). Early adverse experiences and the developing brain. *Neuropsychopharmacology*, 41(1), 177-196.
- Brummelman, E., Thomaes, S., Nelemans, S. A., Orobio de Castro, B., & Bushman, B. J. (2015). My child is God's gift to humanity: Development and validation of the Parental Overvaluation Scale (POS). *Journal of Personality and Social Psychology*, 108, 665-679.
- Budak S. *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat; 2005. 1
- Bushman, B. J., & Baumeister, R. F. (1998). Threatened egotism, narcissism, self-esteem, and direct and displaced aggression: Does self-love or self-hate lead to violence?. *Journal of personality and social psychology*, 75(1), 219.

- Campbell, W. K. & Foster, C. A. (2002). Narcissism and commitment in romantic relationships: An investment model analysis. *Personality and social psychology bulletin*, 28(4): 484-495.
- Campbell, W. K., & Foster, J. D. (2007). The narcissistic self: Background, an extended agency model, and ongoing controversies. In C. Sedikides & S. J. Spencer (Eds.), *The self* (pp. 115–138). Psychology Press.
- Cicchetti, D., & Lynch, M. (1995). Failures in the expectable environment and their impact on individual development: The case of child maltreatment.
- Cole, P. M., & Putnam, F. W. (1992). Effect of incest on self and social functioning: A developmental psychopathology perspective. *Journal of consulting and clinical psychology*, 60(2), 174.
- Czarna, A. Z., Dufner, M., & Clifton, A. D. (2014). The effects of vulnerable and grandiose narcissism on liking-based and disliking-based centrality in social networks. *Journal of Research in Personality*, 50, 42-45.
- Dakil, S. R., Cox, M., Lin, H., & Flores, G. (2012). Physical abuse in US children: risk factors and deficiencies in referrals to support services. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 21(5), 555-569.
- Daryanani, I., Hamilton, J. L., Abramson, L. Y., & Alloy, L. B. (2016). Single mother parenting and adolescent psychopathology. *Journal of abnormal child psychology*, 44(7), 1411-1423.
- Dentale, F., Verrastro, V., Petruccelli, I., Diotaiuti, P., Petruccelli, F., Cappelli, L., & San Martini, P. (2015). Relationship between parental narcissism and children's mental vulnerability: Mediation role of rearing style. *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*, 15(3), 337-347.
- Dereboy, Ç., Şahin Demirkapı, E., Şakiroğlu, M., & Şafak Öztürk, C. (2018). Çocukluk Çağı Travmalarının, Kimlik Gelişimi, Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Psikopatoloji ile İlişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 29(4).
- Derryberry, D., & Rothbart, M. K. (1997). Reactive and effortful processes in the organization of temperament. *Development and psychopathology*, 9(4), 633-652.
- Dickinson KA, Pincus AL. Interpersonal analysis of grandiose and vulnerable narcissism. *J Pers Disord* 2003; 17:188-207.
- Dickinson, K. & Pincus, A. (2003). Interpersonal analysis of grandiose and vulnerable narcissism. *Journal of Personality Disorders*, 17(3): 188 - 207. Doi:10.1521/pedi.17.3.188.22146.

- Doyle, C., & Cicchetti, D. (2017). From the cradle to the grave: The effect of adverse caregiving environments on attachment and relationships throughout the lifespan. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 24(2), 203.
- Eldoğan, D. (2016). Hangi narsizm? Büyüklenmeci ve kırılgan narsizmin karşılaştırılmasına ilişkin bir gözden geirme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(37), 1-10.
- Ellenberger, H. F. (1970). The discovery of the unconscious: The history and evolution of dynamic psychiatry (Vol. 1, pp. 280-281). New York: Basic books.
- Finkelhor, D. (1990). Early and long-term effects of child sexual abuse: An update. *Professional psychology: Research and practice*, 21(5), 325.
- Finkelhor, D. (1994). The international epidemiology of child sexual abuse. *Child abuse & neglect*, 18(5), 409-417.
- Fonagy, P., & Target, M. (2006). The mentalization-focused approach to self pathology. *Journal of personality disorders*, 20(6), 544-576.
- Foster, J. D., & Trimm IV, R. F. (2008). On being eager and uninhibited: Narcissism and approach–avoidance motivation. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(7), 1004-1017.
- Foster, J. D., & Trimm IV, R. F. (2008). On being eager and uninhibited: Narcissism and approach–avoidance motivation. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(7), 1004-1017.
- Freud, S. (2017). *Bilinaltı-Cinsellik zerine  Deneme* (Beyza Nur Doğan, ev.). İstanbul: Gece kitaplığı. (Orijinal alışma basım tarihi 1905)
- Freud, S.(2006). *Narsisizm zerine ve Scherber Vakası* (M. Atakay, ev.). İstanbul: Metis. (Orijinal metin yılı 1914).
- Gabbard, G. (1989). Two subtypes of narcissistic personality disorder. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 53: 527–532.
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child abuse & neglect*, 26(6-7), 697-714.
- Graham-Bermann, S. A., & Levendosky, A. A. (1997). The social functioning of preschool-age children whose mothers are emotionally and physically abused. *Journal of emotional abuse*, 1(1), 59-84.
- Hansen, D. J., Hecht, D. B., & Futa, K. T. (1998). Child sexual abuse. *Handbook of psychological treatment protocols for children and adolescents*, 153-178.

- Haugaard, J. J. (2000). The challenge of defining child sexual abuse. *American Psychologist*, 55(9), 1036.
- Hepper, E. G., Gramzow, R. H., & Sedikides, C. (2010). Individual differences in self-enhancement and self-protection strategies: An integrative analysis. *Journal of personality*, 78(2), 781-814.
- Hirigoyen, M. Manevi Taciz gündelik hayatta sapkın şiddet. İletişim yayıncılık
- Horton, R. S., Bleau, G., & Drwecki, B. (2006). Parenting narcissus: What are the links between parenting and narcissism?. *Journal of personality*, 74(2), 345-376.
- Howell, E. F. (2003). Narcissism, a relational aspect of dissociation. *Journal of trauma & dissociation*, 4(3), 51-71.
- Hu, M. H., Huang, G. S., Huang, J. L., Wu, C. T., Chao, A. S., Lo, F. S., & Wu, H. P. (2018). Clinical characteristic and risk factors of recurrent sexual abuse and delayed reported sexual abuse in childhood. *Medicine*, 97(14).
- Hung, K. L. (2020). Pediatric abusive head trauma. *biomedical journal*, 43(3), 240-250.
- Jackson, A. M., Kissoon, N., & Greene, C. (2015). Aspects of abuse: recognizing and responding to child maltreatment. *Current problems in pediatric and adolescent health care*, 45(3), 58-70.
- Jones, J. D., Cassidy, J., & Shaver, P. R. (2015). Adult attachment style and parenting. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and research: New directions and emerging themes* (pp. 234–260). The Guilford Press.
- Karaaziz, M., & Atak, İ. E. (2013). Narsisizm Ve Narsisizmle İlgili Araştırmalar Üzerine Bir Gözden Geçirme. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 1(2), 44-59.
- Kaya L, Kalkan M. Narcissistic tendencies, attachment styles and social media use among university students. *Journal of Higher Education and Science* 2019; 9:243-249.
- Kellermann, N. P. (2001). Transmission of Holocaust trauma-An integrative view. *Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes*, 64(3), 256-267.
- Kelly, J. A. (1983). *Solving Your Child's Behavior Problems: An Everyday Guide for Parents*, Little, Brown, Boston.
- Kernberg, O.F. (2012). Sınır durumlar ve patolojik narsisizm (M. Atakay, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları / Ötekini Dinlemek 7- (Orijinal çalışma basım tarihi 1975).

- Kızıltan, H. (2006). Narsisizm ve psikopatolojisi. İPM.
- Kohut H (1966) Forms and transformations of narcissism. J Am Psychoanal Ass 14: 243-72
- Kohut, H. (2013). Kendiliğin Yeniden Yapılanması (M. Atakay, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları (Orijinal eser 1977).
- Komurcu, B., & Soygut Pekak, G. (2017). The relationship between early maladaptive schemas, parenting styles and psychological symptoms and the needs threats. Turkish Journal of Clinical Psychiatry, 20(1), 6-18.
- Konrath, S. H. (2007). Egos Inflating over Time: Rising Narcissism and its Implications for Self-Conceptualization, Cognitive Style, and Behavior (Doctoral dissertation).
- Krusemark, E. A., Lee, C., & Newman, J. P. (2015). Narcissism dimensions differentially moderate selective attention to evaluative stimuli in incarcerated offenders. Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment, 6(1), 12.
- Kulaksızoğlu A. Ergenlik Psikolojisi. Remzi Kitabevi; 270
- Kwong, M. J., Bartholomew, K., Henderson, A. J., & Trinke, S. J. (2003). The intergenerational transmission of relationship violence. Journal of family psychology, 17(3), 288.
- Levesque, R. J. (1994). Sexual Use, Abuse and Exploitation of Children: Challenges in Implementing Children's Human Rights. Brook. L. Rev., 60, 959.
- Liddell, H G. Scott, R. (1940). A Greek-English Lexicon with Revised Supplement. A Clarendon Press Publication
- McGee, R. A., & Wolfe, D. A. (1991). Psychological maltreatment: Toward an operational definition. Development and psychopathology, 3(1), 3-18.
- Miller, J.D., Hoffman, B.J., Gaughan, E.T., Gentile, B., Maples, J., & Campbell, W.K. (2011). Grandiose and vulnerable narcissism: A nomological network analysis. Journal of Personality, 79(5), 1013-1042.
- Millings A, Walsh J, Hepper E, O'Brien M. Good partner, good parent: responsiveness mediates the link between romantic attachment and parenting style. Pers Soc Psychol Bull. 2013 Feb;39(2):170-80. doi: 10.1177/0146167212468333. Epub 2012 Dec 6. PMID: 23220764.
- Morf, C. C., & Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. Psychological inquiry, 12(4), 177-196.

- Oliver, J. E. (1993). Intergenerational transmission of child abuse: rates, research, and clinical implications. *The American journal of psychiatry*.
- Otway, L. J., & Vignoles, V. L. (2006). Narcissism and childhood recollections: A quantitative test of psychoanalytic predictions. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(1), 104-116.
- Öztürk, Erdinç. "Travma ve Dissosiyasyon: Dissosiyatif Kimlik Bozukluğunun Psikoterapisi Ve Aile Dinamikleri". İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 1. Baskı, 2017.
- Pears, K. C., & Capaldi, D. M. (2001). Intergenerational transmission of abuse: A two-generational prospective study of an at-risk sample. *Child abuse & neglect*, 25(11), 1439-1461.
- Pierce, M. C., Kaczor, K., Acker, D., Webb, T., Brenzel, A., Lorenz, D. J., ... & Thompson, R. (2017). History, injury, and psychosocial risk factor commonalities among cases of fatal and near-fatal physical child abuse. *Child abuse & neglect*, 69, 263-277.
- Pincus, A. L., Ansell, E. B., Pimentel, C. A., Cain, N. M., Wright, A. G., & Levy, K. N. (2009). Initial construction and validation of the Pathological Narcissism Inventory. *Psychological assessment*, 21(3), 365.
- Polat O. Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı. Ankara: Seckin Yayınları; 2007. 9.
- Ramsey, A., Watson, P. J., Biderman, M. D., & Reeves, A. L. (1996). Self-reported narcissism and perceived parental permissiveness and authoritarianism. *The Journal of genetic psychology*, 157(2), 227-238.
- Ramsey, A., Watson, P. J., Biderman, M. D., & Reeves, A. L. (1996). Self-reported narcissism and perceived parental permissiveness and authoritarianism. *The Journal of genetic psychology*, 157(2), 227-238.
- Rohner, R. P. (2004). The parental "acceptance-rejection syndrome": universal correlates of perceived rejection. *American psychologist*, 59(8), 830.
- Ronningstam E. Identifying and understand the narcissistic personality. New York: Oxford University Press Inc., 2005, 31-113.
- Rosenheck, R., & Nathan, P. (1985). Secondary traumatization in children of Vietnam veterans. *Psychiatric Services*, 36(5), 538-539.
- Sassower, R., & Grodin, M. A. (1990). A conceptual approach to child maltreatment. *Pediatrician*, 17(2), 74-78.
- Sedlak, A. J., & Broadhurst, D. D. (1996). The national incidence study of child abuse and neglect. Washington, DC: US Department of Health and Human Services, 8730763.

- Sege, R. D., Amaya-Jackson, L., Flaherty, E. G., Idzerda, S. M., Legano, L. A., Leventhal, J. M. & American Academy Of Pediatrics Committee on Child Abuse and Neglect. (2017). Clinical considerations related to the behavioral manifestations of child maltreatment. *Pediatrics*, 139(4).
- Smolewska, K., & Dion, K. (2005). Narcissism and adult attachment: A multivariate approach. *Self and Identity*, 4(1), 59-68.
- Steinberg, L. Mounts NS, Lamborn SD Dornbusch SM (1991) Authoritative parenting and adolescent adjustment across varied ecological niches. *J Research Adolescent* 1: 19-36.
- Steinberg, L., Mounts, N. S., Lamborn, S. D., & Dornbusch, S. M. (1991). Authoritative parenting and adolescent adjustment across varied ecological niches. *Journal of Research on Adolescence*, 1(1), 19–36.
- Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Van Ijzendoorn, M. H. (2013). The neglect of child neglect: a meta-analytic review of the prevalence of neglect. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 48(3), 345-355.
- Thomaes, S., Bushman, B. J., De Castro, B. O., & Stegge, H. (2009). What makes narcissists bloom? A framework for research on the etiology and development of narcissism. *Development and Psychopathology*, 21(4), 1233-1247.
- Topbaş M. İnsanlığın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk istismarı. *Türk Silahlı Kuvvetleri Korumaya Hekimlik Bulteni*. 2004;3:76-80.
- Twenge, J. M., Konrath, S., Foster, J. D., Campbell, W. K., & Bushman, B. J. (2008). Further evidence of an increase in narcissism among college students. *Journal of Personality*, 76(4), 919–928.
- Ünalın E. Televizyonda Çocuk İstismarı ve İhmali. İstanbul: Marmara Üniversitesi; 2011.
- Üzümcü, E. (2016). Büyüklenmeci ve kırgın narsistik kişilik özellikleri ile ilişkili faktörlerin şema terapi modeli çerçevesinde incelenmesi.
- Vernon, P. A., Villani, V. C., Vickers, L. C., & Harris, J. A. (2008). A behavioral genetic investigation of the Dark Triad and the Big 5. *Personality and Individual Differences*, 44(2), 445-452.
- Warner, J. E., & Hansen, D. J. (1994). The identification and reporting of physical abuse by physicians: A review and implications for research. *Child Abuse & Neglect*, 18(1), 11-25.

- Watson, P. J., Little, T., & Biderman, M. D. (1992). Narcissism and parenting styles. *Psychoanalytic Psychology*, 9(2), 231.
- Wink, P. (1991). Two faces of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(4): 590-597.
- Wolfe, D. A., Edwards, B., Manion, I., & Koverola, C. (1988). Early intervention for parents at risk of child abuse and neglect: A preliminary investigation. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 56(1), 40.
- Yılmaz, M. T. (2014). Obez Benlik: Narsisizm. *Eleştirel Pedagoji Dergisi*, 35, 55-65.
- Zeanah, C. H., & Humphreys, K. L. (2018). Child abuse and neglect. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 57(9), 637-644.
- Zepf, S., & Zepf, F. D. (2008). Trauma and traumatic neurosis: Freud's concepts revisited. *The International Journal of Psychoanalysis*, 89(2), 331-353.
- Zoroglu, S. S., Tüzün, Ü., Sar, V., Öztürk, M., Kora, M. E., & Alyanak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları/Probable results of childhood abuse and neglect. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69.

EKLER

EK 1

Gönüllü Katılım ve Bilgilendirme Formu

Sayın katılımcı,

Bu çalışma Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisansı programı tez araştırması kapsamında Prof. Dr. Sefa Saygılı danışmanlığında Psikolog Firdevs Sümeyye Çaşkurlu tarafından yapılmaktadır. Çalışmanın amacı çocukluk çağı yaşantılarının yetişkinlik dönemindeki etkilerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Çalışma kapsamında sizden kimliğiniz istenmeyecek ve verdiğiniz tüm cevaplar anonim olarak kaydedilecektir. Çalışmada toplanan veriler toplu halde değerlendirilecek olup, elde edilecek sonuçlar yalnızca bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

Ankete katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmayı istediğiniz zaman bırakabilirsiniz.

Çalışma ile ilgili soru ve görüşleriniz için Firdevs Sümeyye Çaşkurlu ile adresinden iletişime geçebilirsiniz.

Katılımınız için teşekkür ederiz.

Psk. Firdevs Sümeyye Çaşkurlu

Danışman: Prof. Dr. Sefa Saygılı

Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formundaki tüm açıklamaları okudum. Bu araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı ve istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabilceğimi biliyorum. Uygulama sonuçlarının akademik amaçlı kullanılmasını onaylıyorum. Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda, araştırmaya hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum.

Onaylıyorum ()

EK 2

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (20 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı seçiniz. Lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi zaman 4. Sık olarak 5. Çok sık

Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...

1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.
2. Benim bakımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.
3. Ailedekiler bana "salak", "beceriksiz" ya da "tipsiz" gibi sıfatlarla seslenirlerdi.
4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.
5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.
6. Yırtık, sökülük ya da kirli giysiler içersinde dolaşmak zorunda kalırdım.
7. Sevdiğimi hissediyordum.
8. Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.
9. Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.
10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.
11. Ailedekiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.
12. Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.
13. Ailedekiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.
14. Ailedekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.
15. Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.
16. Çocukluğum mükemmeldi.
17. Bana o kadar kötü vuruluyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu farkettiği oluyordu.
18. Ailemde birisi benden nefret ederdi.
19. Ailedekiler kendilerini birbirlerine yakın hissediyorlardı.
20. Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.
21. Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.
22. Benim ailem dünyanın en iyisiydi.
23. Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.
24. Birisi bana cinsel tacizde bulundu.
25. Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.
26. İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecekti birisi vardı.
27. Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.
28. Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.

EK 3

Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği - Çocuk Formu (KAET-Ç)

Aşağıda çocukluğunuz ile ilgili bazı ifadeler yer almaktadır. Anketi doldurmadan önce aşağıdaki yönergeyi lütfen dikkatle okuyunuz:

1. Anketi doldururken, anne ve babanızın size karşı olan davranışlarını nasıl algıladığınızı hatırlamaya çalışmanız gerekmektedir. Anne ve babanızın çocukken size karşı davranışlarını tam olarak hatırlamak bazen zor olsa da, her birimizin çocukluğumuzda anne ve babamızın kullandıkları prensiplere ilişkin bazı anılarımız vardır.

2. Her bir soru için anne ve babanızın size karşı davranışlarına uygun seçeneği yuvarlak içine alın. Her soruyu dikkatlice okuyun ve muhtemel cevaplardan hangisinin sizin için uygun cevap olduğuna karar verin. Soruları anne ve babanız için ayrı ayrı cevaplayın.

1	Hayır, hiçbir zaman
2	Evet, arada sırada
3	Evet, sık sık
4	Evet, çoğu zaman

1. Anne ve babam, nedenini söylemeden bana kızarlardı ya da ters davranırlardı.
2. Anne ve babam beni överlerdi.
3. Anne ve babamın yaptıklarım konusunda daha az endişeli olmasını isterdim.
4. Anne ve babam bana hak ettiğimden daha fazla fiziksel ceza verirlerdi.
5. Eve geldiğimde, anne ve babama ne yaptığımın hesabını vermek zorundaydım.
6. Anne ve babam ergenliğimin uyarıcı, ilginç ve eğitici olması için çalışırlardı.
7. Anne ve babam, beni başkalarının önünde eleştirirlerdi.
8. Anne ve babam, bana bir şey olur korkusuyla başka çocukların yapmasına izin verilen şeyleri yapmamı yasaklardı.
9. Anne ve babam, her şeyde en iyi olmam için beni teşvik ederlerdi.
10. Anne ve babam davranışları ile, örneğin üzgün görünerek, onlara kötü davrandığım için kendimi suçlu hissetmeme neden olurlardı.
11. Anne ve babamın bana bir şey olacağına ilişkin endişeleri abartılıydı.
12. Benim için bir şeyler kötü gittiğinde, anne ve babamın beni rahatlatmaya ve yüreklendirmeye çalıştığını hissettim.
13. Bana ailenin “yüz karası” ya da “günah keçisi” gibi davranılırdı.
14. Anne ve babam, sözleri ve hareketleriyle beni sevdiklerini gösterirlerdi.
15. Anne ve babamın, erkek ya da kız kardeşimi(lerimi) beni sevdiklerinden daha çok sevdiklerini hissedirdim.
16. Anne ve babam, kendimden utanmama neden olurdu.
17. Anne ve babam, pek fazla umursamadan istediğim yere gitmeme izin verirlerdi.
18. Anne ve babamın, yaptığım her şeye karıştıklarını hissedirdim.
19. Anne ve babamla, aramda sıcaklık ve sevecenlik olduğunu hissedirdim.
20. Anne ve babam, yapabileceklerim ve yapamayacaklarımla ilgili kesin sınırlar koyar ve bunlara titizlikle uyarlardı.
21. Anne ve babam, küçük kabahatlerim için bile beni cezalandırırlardı.
22. Anne ve babam, nasıl giyinmem ve görünmem gerektiği konusunda karar vermek isterlerdi.
23. Yaptığım bir şeyde başarılı olduğumda, anne ve babamın benimle gurur duyduklarını hissedirdim.

EK 4

Beş Faktör Narsisizm Ölçeği-Kısa Form

Değerli Katılımcı,

Bu ölçek 60 maddeden oluşmaktadır. Her bir madde 1 ile 5 arası puanlanmaktadır. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz ve sizi en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Sizden beklenen içtenlikle cevap vererek bilimsel bir çalışmaya yardımcı olmanız. Lütfen bütün sorularla ilgili görüşlerinizi ifade ediniz.,

1. Kesinlikle katılmıyorum

2.Katılmıyorum

3.Kararsızım

4.Katılıyorum

5. Kesinlikle Katılıyorum

1. Aşırı hırslı biriyimdir.	①②③④⑤
2. Başkaları çok övündüğümü söylerler ama söylediğim her şey doğrudur.	①②③④⑤
3. Liderlik yapmak benim için kolaydır.	①②③④⑤
4. Birileri bana iyilik yaptığında, acaba benden ne istiyorlar diye merak ederim.	①②③④⑤
5. Özel muamele görmeyi hak ediyorum.	①②③④⑤
6. Başkalarını eğlendirmekten büyük zevk alırım.	①②③④⑤
7. İlerlemek için insanlardan yararlanmak iyi bir şeydir	①②③④⑤
8. Sıklıkla ünlü olmak ile ilgili hayaller kurarım.	①②③④⑤
9. İnsanlar beni yargıladığında, bunu hiç umursamam	①②③④⑤
10. Başkalarının ihtiyaçlarını konusunda kaygılanmam	①②③④⑤
11. İnsanları manipüle etmede /kullanmada oldukça iyiyimdir.	①②③④⑤
12. Kendimden emin olmak için sık sık başkalarının iltifatlarına ihtiyacın varmış gibi hissederim.	①②③④⑤
13. Eleştirilmekten, o kadar nefret ederim ki, olduğunda öfkemi kontrol edemem.	①②③④⑤
14. Bir şeyde başarısız olduğumu fark ettiğimde kendimi küçük düşmüş hissederim.	①②③④⑤
15. Heyecan duymak için neredeyse her şeyi deneyebilirim.	①②③④⑤
16. Başarılı olmak için inanılmaz bir motivasyonuna sahibim	①②③④⑤
17. Sadece kendi ayarımdaki insanlarla ilişki kurarım.	①②③④⑤
18. Otorite pozisyonu alma konusunda kendimi rahat hissederim.	①②③④⑤
19. Diğer insanların bana karşı dürüst olmalarına inanırım.	①②③④⑤
20. Kuralların başkaları için geçerli olduğu kadar benim için geçerli olduğunu düşünmüyorum.	①②③④⑤
21. Başkaları tarafından fark edilmekten hoşlanırım.	①②③④⑤
22. Kendi ilerlemem için insanları birer araç olarak kullanırım.	①②③④⑤
23. Sık sık çok başarılı ve güçlü olacağıma dair hayaller kurarım.	①②③④⑤
24. Başkalarının benim hakkımda ne düşündüğü gerçekten umursamam.	①②③④⑤
25. Başkalarının dertlerini genelde fazla ilgi göstermem.	①②③④⑤
26. İnsanları bir şeyler yaptırmak için yönlendirebilirim.	①②③④⑤
27. Benlik duygum istikrarlıdır.	①②③④⑤
28. Doğru muamele görmediğimde aşırı öfkelendiğim zamanlar olmuştur.	①②③④⑤
29. Başkalarının önünde küçük düşürüldüğümde berbat hissederim.	①②③④⑤
30. Gözü pek biriyimdir.	①②③④⑤
31. Büyük biri olmayı arzularım.	①②③④⑤
32. Benden daha aşağı kişilerle takılarak zamanımı boşa harcamam.	①②③④⑤
33. İnsanlar genellikle benim liderliğimi ve otoritemi takip ederler.	①②③④⑤

34. İnsanlara güvenme konusunda temkinliyimdir ①②③④⑤
35. Adaletsiz gibi gözükebilir ancak ihtimam, imtiyaz ve ödül gibi ayrıcalıkları hak ediyorum. ①②③④⑤
36. Bir parti ya da toplantıda en popüler kişi olmaktan hoşlanırım. ①②③④⑤
37. Başarıya ulaşmak için bazen diğer insanları kullanmanız gerekir. ①②③④⑤
38. Başarıyla tanınmış biri olmayı nadiren hayal ederim. ①②③④⑤
39. Başkalarının eleştirilerine karşı oldukça kayıtsızdır. ①②③④⑤
40. Sempati duygum zayıftır ①②③④⑤
41. Eninde sonunda benim dediğim olur. ①②③④⑤
42. Hayatta yeterince başarıya ulaşıp ulaşamayacağım hakkında kendimi oldukça güvensiz hissedirim. ①②③④⑤
43. Hak ettiğim şeyi alamamak beni gerçekten çok öfkeliendirir. ①②③④⑤
44. İnsanlar beni yargıladığında utanırım. ①②③④⑤
45. Heyecan verici bir şey yapmak için yaralanmayı göze alabilirim. ①②③④⑤
46. Başarılı olmaya motiveyimdir. ①②③④⑤
47. Üstün bir insanım. ①②③④⑤
48. Çoğu durumda sorumluluk almaya eğilimliyimdir. ①②③④⑤
49. Sık sık diğerlerinin bana gerçeğin tamamını söylemediğini düşünürüm. ①②③④⑤
50. Özel muamele görmeyi hak ettiğime inanırım. ①②③④⑤
51. İnsanları eğlendirmeye bayılırım. ①②③④⑤
52. Kendi hedeflerime ulaşmada diğerlerini kullanmaya istekliyimdir ①②③④⑤
53. Bir gün benim adımla insanların çoğunun bileceğine inanıyorum ①②③④⑤
54. Başkalarının benim hakkımdaki görüşlerini çok az umurumdadır ①②③④⑤
55. Başkalarının acıları beni üzmez ①②③④⑤
56. İnsanlara istediklerimi yaptırmanın kolaydır ①②③④⑤
57. Keşke başkalarının benim hakkımdaki düşüncelerini bu kadar umurumda olmasaydı ①②③④⑤
58. İnsanlar bana saygısızlık ettiğinde tepem atar. ①②③④⑤
59. Başkalarının önünde bir hata yaparsam kendimi aptal gibi hissedirim. ①②③④⑤
60. Riskli ya da tehlikeli şeyler yapmaktan hoşlanırım. ①②③④⑤

EK 5

Kişisel Bilgiler

1. Yaşınız:

.....

1. Cinsiyet:

Kadın Erkek

1. Kaç kardeşiniz?

.....

1. Kaçınıcı çocuksunuz?

.....

1. Medeni Durumunuz:

Bekar Evli Dul-Boşanmış

1. Eğitim Durumunuz:

İlkokul-Ortaokul Lise Lisans-Önlisans Lisansüstü

7. Annenizin eğitim durumu:

İlkokul-Ortaokul Lise Lisans-Önlisans Lisansüstü

8. Babanızın eğitim durumu:

İlkokul-Ortaokul Lise Lisans-Önlisans Lisansüstü

9. Yaşamınızın Büyük Bölümünü Nerede Geçirdiniz?

Köy Belde/İlçe şehir Büyükşehir

10. Anneniz :

Sağ Sağ Değil Öz Üvey

11. Babanız :

Sağ Sağ Değil Öz Üvey

12. Bebekliğinizde/ Çocukluğunuzda anne babanızdan ayrı kaldınız mı?

Evet Hayır

Evet ise kimden (.....)